

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Іван РОВЕНЧАК, Ольга МАМЧУР

ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Львів 2021

УДК 908 (100)

Рецензенти:

Дубович І. А. – кандидат географічних наук, доцент кафедри екологічної економіки Інституту екологічної економіки Національного лісотехнічного університету України (м. Львів);

Зінько І. З. – кандидат економічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародного туризму факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів).

Науковий редактор – доктор географічних наук, професор *О. І. Шаблій*

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 4 від 20 травня 2020 р.*

Ровенчак І. І.

Географічне країнознавство : навчальний посібник /
І. Ровенчак, О. Мамчур. – [Вид. 2-е, випр. і доп.]. – Львів :
ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 112 с.

УДК 908 (100)

© І. Ровенчак, 2021

© О. Мамчур, 2021

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Головні засади навчальної дисципліни	
1.1. Структура навчальної дисципліни.....	7
1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	10
1.3. Програма навчальної дисципліни.....	11
1.4. Система оцінювання результатів роботи студентів.....	22
1.5. Рекомендована література.....	24
2. Завдання для аудиторних та самостійних занять студентів	
2.1. Завдання до практичних, семінарських та самостійних робіт змістовного модуля 1	
Тема 1. Теоретичні основи географічного країнознавства... 30	
Тема 2. Територія та географічне положення країн світу... 31	
Тема 3. Залежні країни світу..... 35	
Тема 4. Міжнародні організації, об'єднання країн світу..... 38	
2.2. Завдання до практичних, семінарських та самостійних робіт змістовного модуля 2	
Тема 5. Географічно-країнознавча типологія країн світу.... 45	
Тема 6. Цивілізації та країни світу..... 49	
Тема 7. Географічно-країнознавча характеристика регіонів світу (на прикладі Європи)..... 52	
Тема 8. Глобалізаційні аспекти розвитку країн світу..... 56	
3. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)	
3.1. Методичні вказівки до виконання та оформлення ІНДЗ..... 59	
3.2. Тематика ІНДЗ..... 62	
4. Зразки завдань для перевірки знань студентів	
4.1. Завдання для перевірки знань студентів за підсумками змістового модуля 1..... 68	
4.2. Завдання для перевірки знань студентів за підсумками змістового модуля 2..... 82	
Д о д а т к и	90

ПЕРЕДМОВА

В умовах посилення глобалізаційних процесів з одного боку та поглиблення регіональних проблем з іншого зростає значення країнознавчих, зокрема географічно-країнознавчих досліджень. Таке завдання виконується у структурі наукових і навчальних закладів, насамперед географічних факультетів. „Географічне країнознавство” є важливою навчальною дисципліною на географічних факультетах, де здійснюється підготовка бакалаврів за спеціальністю „географія”, а також „середня освіта (географія)”.

Метою курсу є формування у студентів системи географічно-країнознавчих наукових знань та вмінь. Вони містять питання об’єкта, предмета, змісту, особливостей історичного розвитку та головних наукових положень географічно-країнознавчої науки, визначення геопросторових аспектів географічно-країнознавчих процесів у різних сферах, вивчення методики комплексного географічно-країнознавчого аналізу територіальних суспільних систем.

Навчальну дисципліну „Географічне країнознавство” читають студентам третього курсу (денної форми навчання) в рамках освітньої програми підготовки бакалавра з природничих наук за спеціальністю 106 «Географія». Для вивчення цього курсу відведено 32 лекційних годин і 32 годин практично-семінарських занять. Самостійна робота (56 год.) передбачає вивчення окремих тем, опрацювання матеріалів окремих країн світу, зокрема Європи, виконання і захист індивідуальної науково-дослідницької роботи.

„Географічне країнознавство” є вибірковою навчальною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки, яка розроблена на кафедрі економічної і соціальної географії ЛНУ імені Івана Франка, яка викладається в 6 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Вивчення навчальної дисципліни структуроване на два змістовні модулі, перший із яких розглядає теоретичні аспекти географічно-країнознавчих досліджень, а другий – головні і перспективні напрямки географічно-країнознавчих досліджень: типологічний і класифікаційний; цивілізаційний; регіоналізаційний; глобалізаційний.

Запропонована тематика курсу передбачає застосування принципів міждисциплінарності, комплексності досліджень, проблемного викладу у географічно-країнознавчій дисципліні.

Тематика практично-семінарських занять тісно пов'язана із програмою лекційного курсу. Виконання практичних та семінарських робіт дає змогу студентам поглибити, розширити, закріпити знання, здобуті на лекціях. Під час виконання практичних робіт студенти мають змогу навчитись підбирати потрібну літературу, статистичні дані, картографічні джерела, опрацьовувати матеріал, під час виконання окремих завдань студенти мають змогу удосконалити методіку географічно-країнознавчого картографування, набути досвіду проблемного мислення.

У навчально-методичному посібнику подано структуру курсу, навчальну програму, список рекомендованої літератури; завдання для практичних занять, плани семінарських робіт, завдання для самостійного опрацювання, до яких додається список літератури; запитання для самоперевірки; план і методичні рекомендації для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Навчально-методичний посібник розроблено на кафедрі економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка. Автори: доктор геогр. наук, проф. Ровенчак І. І., канд. геогр. наук, доц. Мамчур О. І.

1. Головні засади навчальної дисципліни

1.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальну дисципліну „Географічне країнознавство” студенти IV курсу вивчають за кредитно-модульною системою (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>10 Природничі науки</i> <small>(шифр, назва)</small>	<i>Вибіркова</i>	
Модулів – 1	Спеціальність <i>106 географія</i> <small>(шифр, назва)</small>	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування)	3-й	
Курсова робота – <i>немає</i>		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 120		6-й	
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	32 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		32 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		–	–
		<i>Самостійна робота</i>	
		56 год.	
<i>ІНДЗ: реферат</i>			
		<i>Вид контролю: залік</i>	

Таким чином, засвоєння знань та вмінь із географічного країнознавства відбувається протягом лекційних занять практичних та семінарських робіт, а також під час неаудиторних робіт, тематика та кількість відведених годин яких подана у табл. 1.2.

Самостійна робота студента полягає у виконанні завдань, запропонованих до кожної з восьми тем курсу, а також індивідуальним навчально-дослідним завданням. Підсумкова форма контролю з курсу – письмове опитування.

Таблиця 1.2

Структура практичних, семінарських, самостійних робіт з курсу „Географічне країнознавство”

№	Тема	Лекції	Практичні роботи	Семінарські роботи	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА МЕТОДИКА ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ					
1.	Теоретичні основи географічного країнознавства	4		4	8
2.	Місце географічного країнознавства у системі наук. Види географічного країнознавства.	4		4	6
3.	Історія географічно-країнознавчих досліджень	4	4		6
4.	Методика географічно-країнознавчих досліджень. Основні завдання географічного країнознавства	4	4		6

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4	5	6
<i>Змістовний модуль 2. НАПРЯМКИ ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>					
5.	Головні підходи до географічної типології країн світу	4		4	8
6.	Цивілізаційний підхід у географічному країнознавстві	4	4		8
7.	Географічно-країнознавча регіоналізація світу	4		4	8
8.	Перспективи географічно-країнознавчих досліджень в умовах глобалізаційних процесів	4	4		6
	Разом	32	16	16	56

Тематика практичних та семінарських занять:

Змістовний модуль 1

1. Теоретичні основи географічного країнознавства.
2. Територія та географічне положення країн світу.
3. Залежні країни світу.
4. Міжнародні організації, об'єднання країн світу.

Змістовний модуль 2

5. Географічно-країнознавча типологія країн світу.
6. Цивілізації та країни світу.
7. Географічно-країнознавча характеристика регіонів світу (на прикладі Європи).
8. Глобалізаційні аспекти розвитку країн світу.

1.2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: Актуальність вивчення географічного країнознавства зумовлена зокрема тим, що поняття “країна” є одним із найбільш широко застосовуваним в соціально-економічній географії та географічній науці в цілому. Геопросторова одиниця дослідження “країна” є універсальною для географії та економічної і соціальної географії зокрема. Метою навчального курсу “Географічне країнознавство” є сформувати у студентів систему географічно-країнознавчих наукових знань.

Завдання: ознайомити з питаннями, що стосуються об’єкта, предмета, особливостей історичного розвитку та головних наукових положень географічно-країнознавчої науки; визначити геопросторові особливості географічно-країнознавчих процесів у різних сферах: політичній, економічній, соціальній, історичній, культурній, військовій та ін.; вивчити методики комплексного географічно-країнознавчого аналізу територіальних суспільних систем різного просторового рівня (зокрема, локального та регіонального); висвітлити сучасні географічно-країнознавчі особливості та фактори їх формування у світі та Європі.

В результаті вивчення цього курсу студент повинен

знати: поняттєво-термінологічний апарат географічного країнознавства; суть головних її наукових положень; типологію країн світу, всі країни світу та їхні основні параметри.

вміти: аналізувати географічно-країнознавчі явища та процеси; пояснювати особливості та виявляти фактори територіального поширення та геопросторової організації географічно-країнознавчих явищ та процесів; давати географічно-країнознавчий портрет країни (держави, регіону); орієнтуватися в потоці географічно-країнознавчої інформації.

1.3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА МЕТОДИКА ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Теоретичні основи географічного країнознавства

Поняття і термін „країна”. Компаративний аналіз понять і термінів „країна” і „державна”. Поняття й терміни „країна” і „державна” у розвинених та сусідніх мовах – англійській, німецькій, французькій, російській, польській, латинській та грецькій. Поняття й термін *terra* (земля, країна). Поняття й термін *χώρα* – хора (країна). Хороніміка та хоронімія. Хороніміка – сукупність назв країн. Хоронімія – наука про назви країн.

„Країнознавство” та його німецький і російський відповідники – „Länderkunde” та „Страноведение”. Англійський відповідник терміну „країнознавство” – „Regional Geography”.

Об’єкт, предмет, зміст та функції географічного країнознавства.

Країна – головна просторова одиниця дослідження в географії і географічному країнознавстві. Територіальні рівні (масштаби) країн. Країна в системі головних просторових одиниць фізичної географії. Країна в системі головних просторових одиниць суспільної географії.

Компаративний аналіз термінів „країна” та „край”. Поняття про країнознавство та краєзнавство. Єдність та відмінність термінів „країнознавство” та „краєзнавство”. Територіальні масштаби понять „країна” та „край”.

Співвідношення понять „країна” та „регіон”. Аналіз ієрархічної системи понять: локальний – регіональний – глобальний. Система понять „регіональна країна” та „регіональна держава”. Система понять „країнознавство” й „землезнавство” тощо.

Атрибути („візитівки“) країн. Головні атрибути країн: столиця, прапор, герб, гімн. Вексилологія – наука про прапори; геральдика – наука про герби. Неголові атрибути країн: девіз, символи (рослинні, тваринні) тощо.

Географічне положення – головна властивість країни у географічному країнознавстві. Види та типи географічного положення. Сухопутні країни. Система країн „сухопутна–острівна–перехідна“. Типи сухопутних країн – з одним, двома та більше сусідами. Типи острівних країн: острівні, півострівні тощо.

Територія країни. Суцільна територія країни. Анклави країни. Ексклави країни.

Столиці країн. Столичні міста. Функції столичних міст. Типи країн за виконанням столичних функцій. Країни з централізованими столичними функціями. Країни з децентралізованими столичними функціями. Ступінь децентралізації столичних функцій.

Ключові слова: країна (термін і поняття); держава (термін і поняття); хоронімія та хорономіка; країна та край; країна та регіон; атрибути країн; столиці країн.

Література: [1*, с. 7–31; 2, с. 16–23; 3, с. 36–47; 4, с. 13–24, 65–69; 5, с. 7–12; 6, с. 10–18, 297–311].

Тема 2. Місце географічного країнознавства у системі наук. Види географічного країнознавства

Географічне країнознавство в системі наук. Місце географічного країнознавства в системі географічних наук. Географічне країнознавство в системі суспільно-географічних наук.

Інтегративний (міждисциплінарний) характер географічного країнознавства. Компаративний аналіз подібних за генезисом до географічного країнознавства наук – географічної картографії та методики викладання (дидактики) географії. Одиниця дослідження (країна) – основа виділення географічного країнознавства як

* Порядковий номер джерела у програмі навчальної дисципліни стосується загального списку рекомендованої літератури.

окремої наукової дисципліни. Метод дослідження (картографічний) – основа виділення географічної картографії як окремої наукової дисципліни. Геоімаджіологія у країнознавстві.

Головні компоненти географічного країнознавства: природничо-географічне країнознавство, суспільно-географічне країнознавство. Види географічного країнознавства: історико-географічне країнознавство, політико-географічне країнознавство, соціально-географічне країнознавство, економіко-географічне країнознавство, соціально-економічне географічне країнознавство, культурно-географічне країнознавство, туристично-географічне країнознавство, військово-географічне країнознавство.

Історико-географічне країнознавство. Сутність історико-географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст історико-географічного країнознавства. Окремі напрямки історичного країнознавства: єгиптологія, палестинознавство, іранологія, індологія, китаєзнавство, японістика, візантологія, українознавство та україністика, балканістика та ін.

Політико-географічне країнознавство. Сутність політико-географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст політико-географічного країнознавства. Найважливіші компоненти політико-географічного країнознавства: політико-географічне державознавство, політико-географічна регіоналістика.

Соціально-економічне географічне країнознавство. Сутність соціально-економічного географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст соціально-економічного географічного країнознавства. Головні показники соціально-економічного країнознавства: населення та показники його відтворення і структури, розселення населення, валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, економічна інфраструктура тощо.

Культурно-географічне країнознавство. Сутність культурно-географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст культурно-географічного країнознавства. Етнокультурне географічне країнознавство. Сакральне-географічне країнознавство. Цивілізаційне країнознавство.

Туристично-географічне країнознавство. Сутність туристично-географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст туристично-географічного країнознавства.

Військово-географічне країнознавство. Сутність військово-географічного країнознавства. Об'єкт, предмет та зміст військово-географічного країнознавства. Найважливіші компоненти військово-географічного країнознавства: військово-сухопутне країнознавство, військово-морське країнознавство.

Ключові слова: система наук; система географічних наук; одиниця дослідження – країна; компоненти географічного країнознавства; види географічного країнознавства.

Література: [1, с. 11–14; 2, с. 16–24, 51; 3, с. 5–15; 4, с. 50–64].

Тема 3. Історія географічно-країнознавчих досліджень

Зародження географічного країнознавства. Тенденції розвитку географічного мислення – художньо-країнознавча та статистико-картографічна. Першооснови художньо-країнознавчої тенденції у розвитку географічного країнознавства – Гекатей Мілетський („Землеопис“).

Періодизація географічно-країнознавчих досліджень; стародавній (античний), середньовічний, новий, новітній періоди.

Античний період. Визначні представники періоду: Піфей (Пітеас), Геродот, Страбон („батько“ географічного країнознавства), Птолемей. Страбон „Географія в сімнадцяти книгах“, Пітеас „Про океан“.

Середньовічний період. Аль Хорезмі, Ібн Гордадбег, В. де Рубрук, Дж. Плано Карпіні, Марко Поло, С. Мюнстер („Німецький Страбон“), Л. Гвіччардіні, Б. Вареніус, А.-Ф. Бюшинг („Великий послідовник Мюнстера“). Розвиток описового країнознавства. Вплив великих географічних відкриттів на розвиток географічного країнознавства.

Новий період. О. Гумбольдт, К. Ріттер, Е. Реклю (басейновий підхід у країнознавстві, „Нова загальна географія. Земля і люди“), Ф. Ріхтгофен (країнознавча ієрархічна диференціація Землі),

В. Семенов-Тянь-Шанський („Россія. Повний географічний опис нашої батьківщини“).

Новітній період. А. Геттнер („Порівняльне країнознавство“; „Країнознавство Європи“), Е. Мартонн („Центральна Європа“), Р. Бланшар. Формування національних наукових шкіл географічного країнознавства. Радянське географічне країнознавство („Страны и народы“), В. Анучин. Сучасне німецьке географічне країнознавство (Deutsche Akademie für Landeskunde – Гайдельберг, Institut für Länderkunde – Ляйпціг).

Українське географічне країнознавство. Специфіка українського географічного країнознавства. Географічно-країнознавчі відомості у „Літописі руському“, В. Григорович-Барський, М. Миклухо-Маклай, С. Рудницький („Ukraine. Land und Volk“), Г. Танфільєв, В. Кубійович („Географія українських і сумежних земель“). Сучасні українські географи-країнознавці.

Ключові слова: зародження географічного країнознавства; античний період; Страбон – батько географічного країнознавства; середньовічний період; С. Мюнстер – німецький Страбон; новий період; А. Ф. Бюшинг – великий послідовник С. Мюнстера; сучасний період; українське географічне країнознавство.

Література: [1, с. 34–46; 2, с. 23–24; 3, с. 23–36; 4, с. 41–49; 5, с. 15–31; 6, с. 18–33].

Тема 4. Методика географічно-країнознавчих досліджень. Основні завдання географічного країнознавства

Методи географічного країнознавства: традиційні та сучасні. Порівняльний, системний, описовий, історичний, картографічний, літературний, статистичний, прогнозно-конструктивний, дистанційний методи.

Порівняльно-географічний метод у географічному країнознавстві. Суть і правила порівняння. Вдосконалення методів узагальнення, методу ареалів для потреб країнознавства.

Системний підхід у географічних дослідження країн. Особливості системної методології.

Історико-географічний метод. Аналіз просторових аспектів розвитку країн світу в історичному вимірі.

Нові тенденції застосування картографічного методу. Тематичні та комплексні карти країн світу. Національні атласи як атрибути держав світу. Створення ментальних карт країн світу. Дистанційні методи у країнознавстві: дослідження країн світу за допомогою мережі Інтернет-сервісів, зокрема Google Maps, Google Earth та інших; електронних баз даних; публікацій авторитетних наукових установ, громадських інститутів тощо, ІС-технологій.

Статистичні методи дослідження країн світу. Методи математичного прогнозування розвитку країн; конструктивно-географічні підходи у географічно-країнознавчих дослідженнях.

Етапи країнознавчих досліджень: емпіричний та теоретичний. Спостереження, рейтинг, експертна оцінка як методи емпіричного рівня наукових досліджень.

Програма географічно-країнознавчого дослідження. Класична схема географічно-країнознавчого дослідження. Концептуальні напрямки країнознавчих досліджень.

Традиційні та сучасні завдання географічного країнознавства. Традиційні завдання географічного країнознавства: інформаційні та просвітницькі. Сучасні завдання географічного країнознавства: забезпечення регіональної політики; аналітичне забезпечення зовнішньоекономічних відносин та геополітичних програм (відстоювання національних інтересів держав); забезпечення потреб внутрішнього і міжнародного туризму.

Ключові слова: методи географічного країнознавства; системний підхід у географічному країнознавстві; етапи країнознавчих досліджень; програма географічно-країнознавчих досліджень; завдання географічного країнознавства.

Література: [1, с. 10–11; 2, с. 40–46, 4, с. 25–32; 5, с. 12–15, 210–212; 6, с. 146–163].

НАПРЯМКИ ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. Головні підходи до географічної типології країн світу

Поняття про типологію, класифікацію, групування країн. Тип країн. Особливості застосування типології у географічному країнознавстві. Практичне значення типології країн світу.

Види типології країн світу. Кількісні, якісні, змішані ознаки типологій та класифікацій країн. Поняття географічної типології країн світу.

Загальні групи країн світу: незалежні країни (держави), залежні країни. Типологія країн світу за формою державного устрою, формою правління, формою політичного режиму, особливостями політичної системи. Особливості типології залежних країн світу.

Головні типологічні ознаки у географічному країнознавстві. Типологія країн за площею, людністю, компактністю території. Особливості поширення найбільших та найменших країн за людність та площею. Наукові підходи до типології країн (держав) світу за мінімально необхідними населенням та площею.

Типологія країн світу за особливостями географічного положення.

Природні умови та ресурси як типологічні ознаки країн. Типи країн світу за фізико-географічними особливостями (геоморфологічними, кліматичними, ландшафтними та ін.). Екологічні типології країн світу.

Типологія за рівнем соціально-економічного розвитку. Головні економічні та соціальні показники, що використовуються для виділення типів країн у географо-країнознавчих дослідженнях.

Типології країн світу за рівнем людського розвитку, рівнем економічного розвитку, способом ведення господарства, конкурентоспроможністю, мережевою зрілістю та рівнем розвитку науки і техніки країни. Типологія країн Б. Гаврилишина.

Україноцентричний підхід до типології країн світу проф. О. Шабля.

Ключові слова: поняття про типологію; незалежні країни (держави); залежні країни; види типології країн світу; україноцентричний підхід до типології країн.

Література: [1, с. 20–27, 29; 2, с. 40–46; 3, с. 47–66; 4, с. 33–40; 5, с. 214–226; 6, с. 115–134].

Тема 6. Цивілізаційний підхід у географічному країнознавстві

Поняття про цивілізації. Культура і цивілізація. Географічно-країнознавча сутність цивілізацій. Культурологічний підхід до цивілізацій та його географічно-країнознавчий зміст. Географічно-країнознавчі аспекти цивілізаційних досліджень О. Шпенглера, А. Д. Тойнбі, С. Гантінгтона та М. Данилевського.

Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу О. Шпенглера. Цивілізації, виділені за підходом вченого: 1. Єгипетська; 2. Вавилонська; 3. Аполлонська (греко-римська); 4. „Магічна“ (юдейсько-візантійсько-арабська); 5. „Фаустівська“ (західноєвропейська); 6. Індійська; 7. Китайська; 8. Майя. Границі та кольори цивілізацій за О. Шпенглером.

Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу А. Д. Тойнбі. Цивілізації, виділені вченим: 1. Єгипетська; 2. Андська; 3. Давньокитайська; 4. Мінойська; 5. Шумерська; 6. Майянська; 7. Юкатанська; 8. Мексиканська 9. Хетська; 10. Сирійська; 11. Вавилонська; 12. Іранська ісламська; 13. Арабська; 14. Далеко-східна (китайська); 15. Далекосхідна (корейсько-японська); 16. Індуїстська; 17. Індуська; 18. Еллінська; 19. Православно-візантійська; 20. Православно-руська; 21. Західна. Постмінойська суперцивілізація.

Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу С. Гантінгтона. Цивілізації, виділені вченим: 1. Західна; 2. Православна; 3. Латиноамериканська; 4. Африканська; 5. Ісламська; 6. Індуїстська; 7. Китайська; 8. Японська. Країни – центри цивілізацій. Цивілізаційні круги.

Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу М. Данилевського. Культурно-історичні типи (цивілізації), виділені вченим: 1. Єгипетський; 2. Китайський; 3. Давньосемітичний; 4. Індійський; 5. Іранський; 6. Єврейський; 7. Грецький; 8. Римський; 9. Новосемітичний; 10. Германо-романський; 11. Мексиканський; 12. Перуанський.

Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу українського культуролога Ю. Павленка. Цивілізаційні світи та цивілізації вченого. Макрохристиянський цивілізаційний світ, цивілізації; 1. Західна; 2. Православно-євразійська; 3. Латиноамериканська. Далекосхідний цивілізаційний світ, цивілізації: 1. Китайська; 2. Японська. Окремі цивілізації: 1. Мусульманська; 2. Індійська; 3. Тропічна Африка.

Категорії: „цивілізація“, „суперцивілізація“, „цивілізаційний світ“, „культурно-історичний тип“ та їхній географічно-країнознавчий зміст .

Ключові слова: поняття про цивілізації; культура і цивілізація; релігія і цивілізація; цивілізації за О. Шпенглером; цивілізації за А. Д. Тойнбі; цивілізації за С. Гантінгтоном; цивілізаційний світ; макро- та суперцивілізації; субцивілізації.

Література: [2, с. 33–35; 6, с. 34–59, 249–261].

Тема 7. Географічно-країнознавча регіоналізація світу

Поняття „регіон“ у географічному країнознавстві. Регіоналізація як метод наукових досліджень. Критерії регіоналізації.

Поняття „географічно-країнознавча регіоналізація (районування) світу“. Особливості географічно-країнознавчої регіоналізації світу. Рівні регіоналізації. Територіальні відмінності – основа виділення географічно-країнознавчих регіонів світу. Поняття „регіональних країн“ у природно-ресурсному, демографічному, економічному, соціальному та політичному вимірах.

Значення географічних теорій і концепцій для регіоналізації (районування) країн світу. Теорії географічного де термінізму та її сучасні напрямки, регіоналізму (регіонального розвитку), економічного районування, проблемного країнознавства. Комплексний підхід у географічному країнознавстві.

Співвідношення між географічно-країнознавчим та історико-географічним, природно-географічним, економіко-географічним, культурно-географічним та соціально-економічним регіоналізаціями країн світу.

Підходи до географічно-країнознавчого районування українських та закордонних вчених-географів. Світи та регіони країн світу, виділені у праці Г. де Блія, П. Муллера, О. Шаблія „Світи, регіони, концепти” (2004).

Регіоналізація країн світу за підходом ООН. Підхід французького географа-країнознавця Р. Бланшара до регіоналізації країн Європи. Географічно-країнознавча регіоналізація країн Європи І. Ровенчака.

Підходи вітчизняних вчених до регіонального поділу країн світу: В. Безуглого, С. Кузика, М. Книш, П. Масляка, В. Юрківського, Б. Яценка та інших.

Місце України у різних схемах та підходах географічно-країнознавчої регіоналізації світу.

Ключові слова: поняття регіоналізації; регіоналізація та районування; теорії та концепції регіоналізації; регіоналізація світу за українськими та закордонними підходами; географічно-країнознавча регіоналізація Європи І. Ровенчака.

Література: [1, с. 47–54, 282–288, 507–509, 546–548, 626; 2, с. 46–50; 3, с. 47–67; 4, с. 89–108; 5, с. 212–214; 6, с. 135–145].

Тема 8. Перспективи географічно-країнознавчих досліджень в умовах глобалізаційних процесів

Філософські концепції глобалізації. Ідея мондіалізму, концепція глобалізації у географічному країнознавстві. Проблеми ідентифікації та самоідентифікації, свободи та незалежності країни у вимірі сучасних процесів глобалізації. Економічна, культурна, політична глобалізація.

Поняття потенціалу країни у географії. Географічні дослідження потенціалів країн світу: природно-ресурсного, людського (в т. ч. етнокультурного, соціального), економічного та інших. Роль інформаційних потенціалів для розвитку країн світу.

Значення географічного країнознавства у дослідженні й вирішенні глобальних проблем людства. Глобальні проблеми як галузь міждисциплінарних досліджень, що розглядає процеси і явища всесвітнього характеру. Географія глобальних проблем.

Концепція культурно-образного країнознавства. Використання аналогій між методами географії та методами мистецтва. „Образ місця” (genius loci) у географічному країнознавстві. Створення ментальних карт країн світу. Використання художньої літератури у країнознавчих дослідженнях.

Географічне країнознавство й ноосферний підхід. Особливості взаємодії людини й природи в умовах зростання ролі науки, активізації інноваційних процесів господарства країн світу.

Країна у інформаційному та віртуальному вимірах. Інформатизація країнознавчих досліджень. Значення ГС-досліджень у сучасному географічному країнознавстві. Посилення освітніх та прикладних функцій географічного країнознавства.

Ключові слова: поняття глобалізації; глобалізація й країнознавство; географія глобальних проблем людства; країна у інформаційному та віртуальному вимірах; імаджинальна географія й країнознавство; брендинг країн і територій; географічне країнознавство й ноосферний підхід.

Література: [1, с. 31–34; 2, с. 24–33; 4, с. 25–32; 5, с. 244–254; 6, с. 60–73].

1. 4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Методи контролю з курсу “Географічне країнознавство”:

1. Підсумок відповідей студентів на семінарських заняттях за запропонованою темою, доповнень до відповідей, участі в обговоренні максимально оцінюється у 4 бали. Поточна перевірка виконання практичних робіт студентів: максимальна оцінка – 6 балів (для студентів денної форми).

2. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання за узгодженою темою: максимальна оцінка – 10 балів.

3. Перевірка виконання завдань самостійної роботи студентів здійснюється під час усного чи письмового опитування семінарських і практичних робіт та під час письмових модульних та підсумкового опитування.

4. Письмове опитування студентів за змістовними модулями: максимальна оцінка – 15 балів (для студентів денної форми); підсумкове опитування – 20 балів.

Протягом вивчення навчальної дисципліни студент має змогу отримати певну кількість балів згідно шкал оцінювання.

Таблиця 1.3

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою
		Залік
A	90 – 100	Зараховано
B	81-89	
C	71-80	
D	61-70	
E	51-60	
	0–50	Не зараховано

Таблиця 1.4

Оцінювання знань студентів за видами робіт

Структура курсу		Вид навчальної діяльності, максимальна кількість балів		Сума балів
		Виконання і захист практичної роботи (6 б.), виступ на семінарському занятті (4 б.)	Письмове опитування	
Змістовний модуль 1	Тема 1	4	30	35
	Тема 2	4		
	Тема 3	6		
	Тема 4	6		
Змістовний модуль 2	Тема 5	6	30	35
	Тема 6	4		
	Тема 7	6		
	Тема 8	4		
Індивідуальна навчально- дослідна робота				10
Підсумкове опитування				20
<i>Сума балів за видами навчальної діяльності</i>		40	30	100

1. 5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. *Безуглий В. В.* Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – 704 с. – [Альма-матер].
2. *Блії Г. де, Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
4. *Масляк П. О.* Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
5. *Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н.* Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
6. *Яценко Б. П., Бабарицька В. К.* Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Допоміжна:

7. Атлас світу / [відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2002. – 192 с.
8. Атлас світу / [авториз. пер. з англ. мов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
9. *Барановський М. О., Дмитренко О. Г.* Економічна і соціальна географія зарубіжних країн (Азія) : навч. посібник. – Ніжин, 2001. – 165 с.
10. *Безуглий В. В.* Регіональна економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2003. – 688 с. – [Альма-матер].
11. *Білецький М. І.* Соціальна географія : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 468 с.
12. *Влах М.* Теорія і методологія географічної науки : навчальний посібник / М. Влах, Л. Котик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 344 с.

13. *Гаврилишин Б.* До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє. – К. : Пульсари, 2009. – 248 с.
14. *Гантінгтон С.* Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. – Львів : Кальварія, 2006. – 474 с.
15. Глобальні зміни світу 2025. Доповідь / [пер з англ.]. – Львів : Літопис, 2010. – 188 с.
16. *Головченко В. І.* Китай : країнознавчий портрет. – К. : Знання, 2010. – 71 с.
17. *Гонак М.* Республіка Болгарія: суспільна географія. – Львів : ЛДУ ім. Івана Франка, 1998. – 40 с.
18. *Гудзеляк І. І.* Географія населення : навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 256 с.
19. *Гудзеляк І., Уманців Б.* Хорватія: суспільно-географічна характеристика. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 136 с.
20. *Дахно І. І., Тимофієв С. М.* Країни світу : енциклопедичний довідник. – К. : Мапа, 2007. – 608 с.
21. *Дністрянський М. С.* Геополітика : навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с.
22. Довідковий атлас світу / [відп. ред. В.В. Молочко]. – К. : Картографія, 2010. – 328 с.
23. *Дубович І.* Країнознавчий словник-довідник. – К. : Знання, 2008. – 840 с.
24. *Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р.* Етнополітична карта світу ХХІ століття. Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 240 с.
25. *Ігнат'єв П. М.* Країнознавство. Країни Азії : навч. посібник. – Чернівці, 2004. – 384 с.
26. *Кисельов Ю. О.* Основи геософії : проблеми теорії та методології : монографія. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ ім. Тараса Шевченка”, 2011. – 207 с.
27. *Книш М. М.* Бразилія: Суспільно-географічна характеристика. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 150 с.
28. *Книш М. М.* Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 264 с.

29. *Книш М.М.* Політико-географічна глобалістика : навч. посібник /М. М. Книш, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 484 с.

30. *Книш М.М.* Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) : навч. посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур. — ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. — 368 с.

31. *Книш М. М.* Суспільна географія країн, що розвиваються: проблеми, теорії, методології та методики : монографія. - ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. — 276 с.

32. Країнознавство: теорія та практика : підручник / Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. — К.: Центр учбової літератури, 2012. - 528 с.

33. *Кузик С. П.* Географія світового господарства: навч. посібник / С. П. Кузик, О. І. Мамчур, І. В. Ванда. —Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. — 311 с.

34. *Кузик С.П.* Географія міжнародного туризму : підруч. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. — 272 с.

35. *Кузик С.П., Книш М. М.* Економічна і соціальна географія Америки. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 1999. – 300 с.

36. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / [упор. та автор біографічних статей проф.. О Шаблій]. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 1008 с.

37. Політична географія і геополітика / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; [за ред. Б. П. Яценка]. – К.: Либідь, 2007.

38. *Олійник Я. Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії. – К. : Знання, 2000. – 206 с.

39. *Павленко Ю. В.* История мировой цивилизации. – К. : Феникс, 2002. – 760 с.

40. *Паркер Д.* Атлас „Історія світу”/ [пер. з англ.]. – К. : Картографія, 2008. – 192 с.

41. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 240 с.

42. *Ровенчак І. І.* Економічна і соціальна географія Росії. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 58 с.
43. *Ровенчак І. І., Котик Л. І.* Міжнародні політичні, військові та економічні організації Навч.-метод. посібник. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 142 с.
44. *Ровенчак І. І.* Типологія країн світу. Текст лекцій. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 1997. – 24 с.
45. Соціально-економічна географія України / [за ред. О. І. Шаблія]. – Львів : Світ, 2000. – 680 с.
46. *Стецький В.* Чехія: суспільно-географічна характеристика. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 21 с.
47. *Страбон.* Географія в 17-ти книгах. – М. : Ладомир, 1994. – 944 с.
48. *Стецький В., Уманців Б.* Словенія: суспільно-географічна характеристика : текст лекцій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 39 с.
49. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. – К., 2011. – 326 с.
50. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : підручник. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
51. *Тойнбі А. Д.* Дослідження історії. – К. : Основи, 1995. – Т. 1. – 616 с.; Т. 2. – 408 с.
52. *Трохимчук С. В., Федунь О. В.* Політична географія світу : навч. посібник. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
53. Туристичне країнознавство: країни-лідери туризму / [заг. ред. проф. О. О. Любіцевої]. – К., 2008. – 434 с.
54. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посібник / М. П. Мальська, М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
55. *Уманців Б., Федорусь М.* Македонія: суспільно-географічні аспекти розвитку. – Львів : МАУП, 2004. – 90 с.
56. *Шаблій О. І.* Основи суспільної географії: підручник для студ. вищ. навч. закл.. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 295 с.

57. Шаблій О. І. Суспільна географія : у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження : [Вибрані праці] / О. Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 814 с.
58. Шаблій О. І. Суспільна географія. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства дослідження : [Вибрані праці] / О. Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 706 с.
59. Шевчук Л. Т. Китай: соціально-економіко-географічна характеристика. – Львів : Світ, 1999. – 136 с.
60. Шевчук Л., Аарреваара Т. Фінляндія: соціально-економіко-географічна характеристика. – Львів, 2001. – 164 с.
61. Юрківський В. М. Країни світу : довідник. – К. : Либідь, 1999. – 368 с.
62. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. – К. : Либідь, 2000. – 416 с.
63. Calendario Atlante de Agostini 1999. – Novara : IGdA, 1998. – 1056 p. + 40 с.
64. Der Fischer Weltalmanach 2004. – Frankfurt am Main: FTV, 2003. – 1471 s.
65. Harenberg Länderlexikon'95/96. – Dortmund: HKVM, 1995. – 501 s.
66. The Dictionary of Human Geography [Електронний ресурс] / [ed. by D. Gregory, R Johnston, G. Pratt, M. Watts & S. Whatmore]. – [Fourth Ed.]. – Режим доступу : <http://www.books.google.com.ua/books>.

2. Завдання для аудиторних та самостійних занять студентів

2. 1. ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ, САМОСТІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЯ 1

Тема 1. Семінарське заняття

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЇНОЗНАВСТВА

Мета: вивчити зміст головної категорії географічного країнознавства „країна”, з’ясувати об’єкт, предмет, закономірності географічного країнознавства та внесок українських вчених у розвиток цього наукового напрямку.

Завдання семінарського заняття:

1. Категорія „країна” у географії.
2. Процеси країноформування. Поняття держави. Атрибути держави (дод. А і Г).
3. Об’єкт та предмет географічного країнознавства.
4. Місце географічного країнознавства у системі наук.
5. Головні етапи формування та концепції географічного країнознавства.
6. Види країнознавства.
7. Вклад українських вчених у географічне країнознавство.

Література:

1. Безуглий В. В. Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – С. 7–31.
2. Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Влах М. Теорія і методологія географічної науки : навчальний посібник / М. Влах, Л. Котик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 344 с.

4. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
5. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
6. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / [упор. та автор біографічних статей проф.. О Шаблій]. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 1008 с.
7. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. – К., 2011. – 326 с.
8. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н. Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
9. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник для студ. вищ. навч. закл.. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – с.195-197.
10. Яценко Б. П., Бабарицька В. К. Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Тема 2. Семінарське заняття

ТЕРИТОРІЯ І ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ КРАЇН СВІТУ

Мета з'ясувати особливості застосування категорій „територія”, „географічне положення” у географічному країнознавстві; виявити особливості територій країн із різною морфологією, ступенем зручності та іншими ознаками; виявити особливості дослідження різних типів географічного положення країн світу.

Завдання семінарського заняття:

1. Поняття „простір”, „геопростір” і „територія”, „кордон”, „географічний потенціал” у країнознавстві. Територія країни і держави. Формування території держави.

2. Країни (держави), які не відповідають критеріям мінімально необхідної людності, максимально допустимої щільності населення та мінімально необхідної площі (дод. А).

3. Конфігурація (морфологія) території країн: країн: компактна, подовжена, видовжена, фрагментована, перфорована світу (див. рис. 2.1). Суцільна територія, ексклави та анклави. Поняття каркасу території країни (рис. 2.2).

4. Категорія „географічне положення”. Просторові рівні географічного положення країни (глобальне, регіональне, сусідське).

5. Ступені зручності географічного положення. Особливості їхнього розвитку.:

5.1. Країни, що мають вихід до моря;

5.2. Країни, що не мають виходу до моря:

а) з одним сусідом (сухопутним); б) з двома сусідами.

5.3. Острівні країни й країни-архіпелаги (див. дод. Д).

5.4. Океанічні країни

6. Типи географічного положення:

6.1. Фізико-географічне,

6.2. Суспільно-географічне (економіко-, соціально-, політико-, транспортно-, еколого-географічне положення та ін.).

6.3. Проаналізуйте географічне політико-географічне положення України за підходом О. Шаблія і обґрунтуйте особливості її глобального положення [1*, с. 143-155].

* Тут і надалі відображено номер у переліку рекомендованої літератури до теми практичної і самостійної робіт.

Література:

1. Блїй Г. де, Муллер П., Шаблїй О. Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либїдь, 2004. – 740 с.
2. Дністрянський М. С. Геополїтика : навч. посїбник. – Львів : Вид. центр ЛНУ іменї Івана Франка, 2011. – 436 с.
3. Економічна і соціална географія країн світу : навч. посїбник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – С. 18–22.
4. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.

5. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. – К., 2011. – 326 с.
6. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н. Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
7. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.
8. Яценко Б. П., Бабарицька В. К. Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Рис. 2.1. Конфігурація території країн (Де Блій Г., Муллер П., 2004)

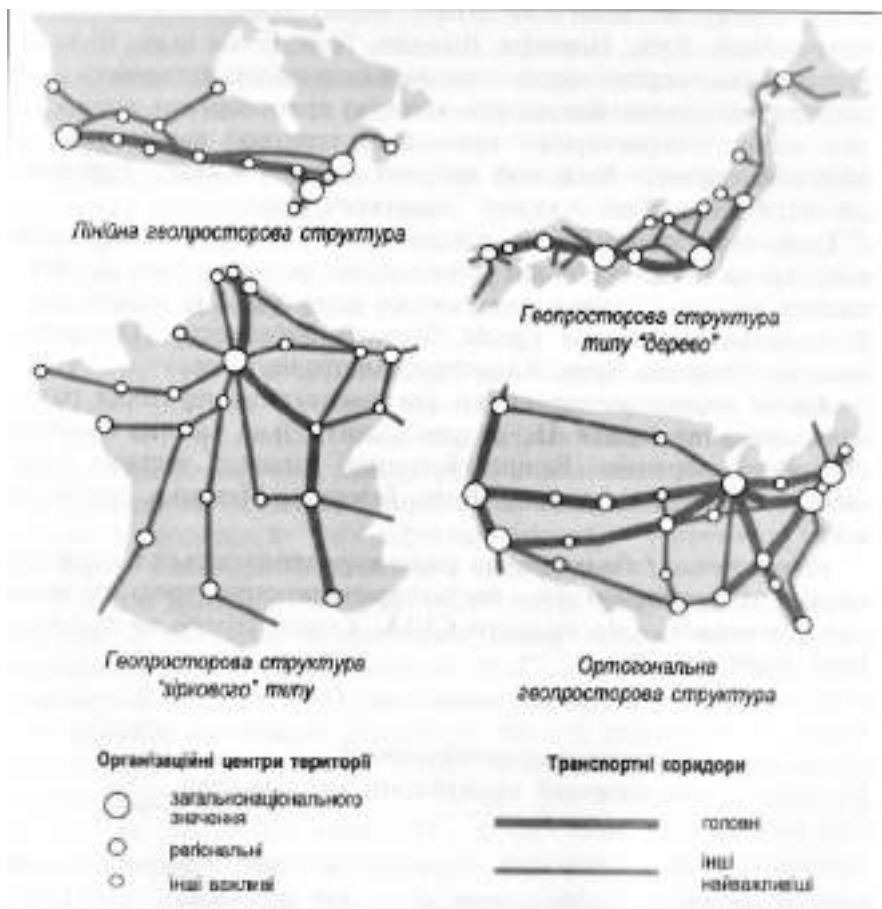

Рис. 2.2. Каркас території країни (Яценко Б., 2009)

Тема 3. Практична робота
ЗАЛЕЖНІ КРАЇНИ СВІТУ

Мета: вивчити зміст поняття „залежна країна”; навчитися класифікувати залежні країни за людністю, площею, групувати за політико-адміністративними особливостями; аналізувати особливості розвитку залежних країн світу.

Завдання практичної роботи:

1. Ознайомитись із залежними країнами і територіями на політичній карті світу (дод. Б).

1.1. Визначте поняття „залежна країна”, „залежна територія”, „несамоврядна територія”, „колонія”, „держава-суверен”. Залежна країна як об’єкт дослідження географічного країнознавства.

1.2. Охарактеризуйте історико-географічні особливості формування залежних країн за макрорегіонами світу.

2. Здійсніть групування і вкажіть кількість залежних країн світу за такими критеріями:

- а) географічним макророзташуванням;
- б) державами-суверенами;
- в) офіційним статусом.

За результатами групування створіть *таблицю 1*:

Політико-територіальна організація залежних країн світу

Географічне макророзташування	К-сть країн	Державо-суверен	К-сть країн	Офіційний статус	К-сть країн

3. Створіть картосхему „Залежні країни світу”, на якій відобразить людність країн (способом абсолютних позначок) та приналежність до держав-суверенів (якісним фоном позначки).

4. Класифікуйте залежні країни світу за площею та людністю (дод. Б). Результати оформіть у вигляді *таблиці 2*:

Класифікація залежних країн світу

№ з.п. групи	Площа, тис. км ²	Країни	№ з.п. групи	Людність, тис. осіб	Країни

5. Проаналізуйте географічні особливості та створіть ментальні карти залежної країни (на вибір).

6. Виділіть залежні країни і території, що належать до групи малих острівних країн за класифікацією ООН. Зазначте їхні особливості.

Завдання самостійної роботи:

1. Виділіть залежні країни-офшорні зони [6, с. 96–97].
2. Зазначте, які залежні країни світу є де-факто економічно самостійними від держав-суверенів.
3. Охарактеризуйте залежні країни із найбільшим природноресурсним потенціалом [6, с. 56–61].
4. Визначте, які чинники перешкоджають активному економічному і соціальному розвитку залежних країн світу.
5. Охарактеризуйте чинники та особливості сепаратистських рухів серед залежних країн світу за розділом „Самопроголошені держави, залежні країни та національно-політичні рухи...” у навчальному посібнику М. Дністрянського „Геополітика” [5, с. 59–173].
6. Зазначте, які держави представлені за паралеллю 60° південної широти (антарктичних територіях). Які з них мають окремі адміністративно-територіальні утворення на антарктичних територіях?

Картографічні завдання¹:

- Зобразіть на карті три найбільші за населеністю залежні країни світу.
- Зобразіть на карті три найбільші за площею залежні країни світу.
- Нанесіть на карту залежні країни-офшорні зони.
- Нанесіть на карту держави-суверени та способом абсолютних позначок відобразіть кількість їхніх залежних країн автономних країн у їх складі.
- Зобразіть на карті залежні країни або автономні частини держав-уверенів, які є де-факто економічно самостійними.

Література:

1. Безуглий В. В. Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – 704 с.
2. Блїй Г. де, Муллер П., Шаблії О. Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Дахно І. І., Тимофїєв С. М. Країни світу : енциклопедичний довідник. – К. : Мапа, 2007. – 608 с.
4. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. – К. : Знання, 2008. – 840 с.
5. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с.
6. Довідковий атлас світу / [відп. ред. В.В. Молочко]. – К. : Картографія, 2010. – 328 с.
7. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
8. Країнознавство : наук. збірник. – К. : Київський міжнародний університет, 2011. – Вип. 1. – 256 с.
9. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
10. Яценко Б. П., Бабарицька В. К. Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

¹ Картографічні завдання можуть виноситись на модульні опитування.

Запитання для самоконтролю:

1. Зазначте, у яких макрорегіонах світу розташовано найбільше залежних країн.
2. Вкажіть, у яких макрорегіонах світу розташовано найбільше держав-суверенів.
3. Вкажіть найбільш поширений офіційний статус залежних країн.
4. Зазначте спільні риси економічного і соціального, політичного розвитку залежних країн.
5. Охарактеризуйте особливості демографічного потенціалу залежних країн.
6. Вкажіть, яка із залежних країн має найбільшу площу.

Тема 4. Практична робота

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ КРАЇН СВІТУ

Мета: вивчити зміст поняття „міжнародна організація”; аналізувати головні типи, особливості діяльності та поширення міжнародних організацій країн світу.

Завдання практичної роботи:

1. Проаналізуйте поняття „міжнародна організація”, „інтеграційне об’єднання”.
2. Виділіть територіальні та функціональні типи міжнародних організацій та охарактеризуйте особливості їх діяльності (табл. 2.1):
 2. Зобразіть на контурній карті світу універсальні та військово-політичні глобальні міжнародні організації країн (табл. 2.1). Охарактеризуйте інші типи глобальних організацій країн світу.
 3. Сформууйте таблицю „Регіональні міжнародні організації країн світу” за зразком. Серед зазначених міжнародних організацій виділіть міжрегіональні та субрегіональні (позначками поблизу назви організації).

Регіональні міжнародні організації країн світу

Регіон	Функціональні типи організацій			
	Універсальні	Військово-політичні	Економічні	Спеціалізовані
Америка				
Азія				
Африка				
Європа				
Австралія і Океанія				

4. Охарактеризуйте чинники утворення, мету діяльності та склад неформальних організацій країн світу (БРИКС, ОЕСiP, „Велика Сімка“, „Велика П'ятнадцятка“ та ін.).

5. Відобразіть на контурній карті світу способом позначок та написів штаб-квартири та назви глобальних міжнародних організацій країн світу (див. табл. 2.2).

Завдання самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте роль міжнародних організацій для економічного, соціального, культурного, політичного розвитку країн світу, використовуючи посібники [1, С. 88–101; 2, С. 43–47; 3, 6, 7].

2. Виділіть найстарші глобальні міжнародні організації

3. Ознайомтесь із особливостями діяльності та структурою ООН, використовуючи Довідковий атлас світу [4, с. 67] та матеріали офіційного сайту організації. – Режим доступу: <http://www.un.org/>; <http://www.un.org.ua/ua>.

4. Охарактеризуйте роль міжнародних організацій у глобалізаційному розвитку країн світу.

5. Виділіть найбільш активні глобальні та регіональні організації.

Таблиця 2.1

Типи міжнародних організацій

Функціональні типи	Територіальні типи:		
	глобальні	регіональні	субрегіональні
1	2	3	4
Універсальні	ООН	ЄС, Ліга Арабських Держав*, „Ісламська конференція“, Організація Американських Держав, Африканський Союз (кол. ОАЄ), АСЕАН, СААРК, Тихоокеанська співдружність*	Співдружність незалежних держав (СНД)*, Співтовариство розвитку Південної Африки (САДК)
Політичні	Міжпарламентський союз, Міжнародна урядова організація	Рада Європи, ОБСЄ*	Організація Центрально-американських держав
Військові	НАТО	„Тихоокеанський пакт безпеки“ (АНЗЮС)	Ташкентський пакт*
Економічні	Світова організація торгівлі, Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), ЕКОСОР, Всесвітній економічний форум, Велика сімка, Велика вісімка, БРІКС	Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), МЕРКОСУР, Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛААІ), АТЕС, Африканське економічне співтовариство (АфЕС), ЕКА, ЕКЛА, ЕКІА, ЕКЗА, ЕСКАТО,	Асоціація Карибських держав, КАРІКОМ, Андський пакт, Амазонський пакт, Центральноамериканський спільний ринок, Союз Арабського Магрибу, ЕКОВАК, КОМЕКА, ОЧЕС, План Коломбо, Еко-номічна організація співробітництва (ЕОС), ОКАМ

1	2	3	4
Фінансові	Світовий банк, МВФ, МБРР, Паризький клуб кредиторів, Лондонський клуб кредиторів	Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), АФБРР, АЗБРР	
Соціальні	<i>Програма розвитку ООН (ПРООН), ФАО, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародна організація праці (МОП), ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО, ЮНЕЙДС, Управління у справах біженців, Оксфам</i>		
Екологічні	Фонд дикої природи, ЮНЕП, Міжнародний союз охорони природи, „Грінпіс“, Всесвітня комісія з охорони навколишнього середовища, Міжнародна організація з питань зміни клімату	Європейське агентство з навколишнього середовища	Комісія із захисту морського середовища Балтійського моря (Гельсінська комісія, ГЕ/ЖОМ)
Інфраструктурні	<i>Поштовий союз, Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електриків (МСЕ), Міжнародна асоціація повітряного транспорту</i>	Європейська конференція міністрів транспорту, Європейська конференція цивільної авіації	
Спеціалізовані	<i>ЮНКТАД, ЮНЦДО, ОПЕК, МАГАТЕ, Всесвітня туристична організація, Всесвітня метеорологічна організація (ВМО), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)</i>	Європейське космічне агентство	Організація арабських країн-експортерів нафти (ОАПЕК), Дунайська комісія та ін.

* Є міжрегіональними організаціями у територіальному вимірі. Курсивом позначені організації у структурі ООН.

Штаб-квартири міжнародних організацій

Місто – штаб-квартира	Міжнародна організація
1	2
Абуджа	Економічне співтовариство держав Західної Африки (ЕКОВАС)
Аддіс-Абеба	Організація Африканської Єдності
Берн	Весвітній поштовий союз
Мінськ	СНД
Брюссель	НАТО, Рада міністрів ЄС
Вашингтон	Організація Американських держав, Світовий банк, МБРР, НАФТА
Відень	ОПЕК, МАГАТЕ
Гаага	Міжнародний суд ООН
Джакарта	АСЕАН
Джидда	Організація „Ісламська конференція”
Джорджтаун	КАРІКОМ
Женева	Міжпарламентський союз, ЄАВТ, ВМО, ВООЗ, ВОІВ, МСЕ
Каїр	Ліга Арабських держав
Катманду	СААРК
Лібревіль	Економічна співдружність Центральноафриканських країн
Ліма	Амазонський пакт, Андський пакт
Лондон	ІМО, Співдружність націй
Лусака	Спільний ринок Східної та Південної Африки (КОМЕКА)
Люксембург	Європейський суд
Монреаль	ІКАО, ІАТА
Монтевідео	Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛААІ), МЕРКОСУР
Нумеа	Тихоокеанська співдружність
Нью-Йорк	ООН
Париж	ОЕСР, ЮНЕСКО, Європейське космічне агентство
Порт-оф-Спейн	Асоціація Карибських держав
Рабат	Союз арабського Магрибу
Рим	ФАО

1	2
Сан-Сальвадор	Організація Центральноамериканських держав
Сінгапур	Азіатсько-Тихоокеанське економічне співтовариство (АТЕС)
Стамбул	ОЧЕС
Страсбург	Європарламент, Рада Європи
Тегеран	Економічна організація співробітництва (ЕОС)

Штаб-квартира — місце концентрації більшості (якщо не всіх) найважливіших функцій та перебування керівництва організації або топ-менеджменту комерційної структури (компанії, підприємства).

Картографічні завдання:

- Зобразіть на контурній карті світу способом якісного фону універсальні регіональні організації.
- Відобразіть на контурній карті світу регіональні економічні міжнародні організації країн світу (табл. 2.1).
- Нанесіть на контурну карту методом позначок і написів штаб-квартири регіональних універсальних організацій (табл. 2.3).
- Нанесіть на контурну карту країни „Великої Сімки” та країни БРІКС.

Література:

1. Безуглий В. В. Регіональна економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : „Академія”, 2003. – С. 88–101.
2. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / [за ред. С. П. Кузика]. – Львів : Світ, 2005. – С. 43–47.
3. Глобальні зміни світу 2025. Доповідь / [пер з англ.]. – Львів : Літопис, 2010. – 188 с.
4. Довідковий атлас світу / [відп. ред. В.В. Молочко]. – К. : Картографія, 2010. – С. 67–69.
5. Книш М. М. Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 264 с.
6. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.

7. *Мироненко Н. С.* Страноведение: теория и методы. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 269 с.
8. Міжнародні організації: навч. посібник / [за ред. О. Кучика]. – К. : Знання, 2005. – 497 с.
9. *Паркер Д.* Атлас „Історія світу”/ [пер. з англ.]. – К. : Картографія, 2008. – 192 с.
10. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. — К., 2011. — 326 с.
11. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії: навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.
12. *Яценко Б. П., Бабарицька В. К.* Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Запитання для самоконтролю:

1. Виділіть головні функціональні типи міжнародних організацій країн світу.
2. Виділіть головні просторові типи країн світу.
3. Зазначте міста-найважливіші центри міжнародної інтеграції країн світу.
4. Вкажіть регіон із найінтенсивнішими процесами регіональної економічної глобалізації.
5. Вкажіть на значення ООН для різностороннього розвитку країн світу.
6. Проаналізуйте участь України у системі міжнародних організацій та рівень залученості у цю систему, порівняно із іншими державами, зокрема державами Великої Сімки, Вкликої Двадцятки тощо.
7. Зазначте особливості субрегіональних міжнародних організацій країн світу.

2. 2. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЯ 2

Тема 5. Практична робота ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧА ТИПОЛОГІЯ СВІТУ

Мета: навчитися аналізувати існуючі та розробляти нові географічно-країнознавчі типології країн за різними критеріями; виявляти головні та другорядні ознаки типології та класифікації; створювати картосхеми за результатами типології країн світу чи окремих регіонів.

Завдання практичної роботи:

1. Виділіть країни за фізико-географічними особливостями: океанічні, материкові, гірські, морські, не мають виходу до моря (табл. 2.3).

2. Створіть таблицю характеристики традиційних суспільно-географічних типологій країн:

2.1. За рівнем розвитку суспільства;

2.2. За особливостями історико-географічного розвитку країн (переселенські, постколоніальні, постсоціалістичні, пострадянські та інші);

2.3. За рівнем економічного розвитку.

2.4. За політико-територіальними особливостями.

3. Охарактеризуйте один з рейтингів країн світу та їхні критерії на вибір : 1) *індекс світової конкурентоздатності* Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum); 2) *індекс розвитку людського потенціалу*; 3) *індекси політичних та громадянських свобод* організації „Freedom House”; 4) *індекс економічної свободи* Інституту Катона; 5) *індекс глобалізації* журналу „Foreign Policy” та консалтингової групи „A. T. Kearney”; 6) *індекс трансформації* Фонду

Карла Бертельсманна (компоненти – статутний індекс та індекс управління); 7) *індекс внутрішніх та зовнішніх загроз*; 8) *індекс потенціалу міжнародного впливу*; 9) *індекс якості життя*; 10) *індекс основ демократії*; 11) *індекс екологічної стійкості*; 12) *індекс суспільства знань*.

3.1. Розгляньте методику розрахунку індексу (використовуючи підручники або офіційний електронний ресурс організації, що розраховує індекс);

3.2. Проаналізуйте результат групування країн світу;

3.3. Відобразіть групування країн за цим індексом методом картограми.

4. Створіть гістограму окремих груп країн світу за класифікацією ООН: а) країни, що не мають виходу до моря; б) малі острівні країни; в) найменш розвинені країни; г) країни НІК [15].

Завдання самостійної роботи:

1. Розгляньте особливості україноцентричного підходу до типології країн О. Шаблія [14, с. 198–202].
2. Ознайомтесь із системою індексів, за якими типологізують країни світу [13, с. 227–235].
3. Проаналізуйте методику розрахунку індексу людського розвитку (ЛР) [6]. Виділіть групи країн за ЛР.
4. Охарактеризуйте місце України серед інших країн світу, особливо розвинених за рядом індексів.
5. Проаналізуйте територіальну структуру світового господарства за І. Валлерстайном та місце країн „центру”, країн „напівпериферії”, країн „периферії” [15, с. 92–98].

Картографічні завдання:

1. Позначте на карті світу океанічні країни.
2. Позначте на карті світу материкові країни.

3. Відобразіть на карті якісним фоном країни, що не мають виходу до моря та подайте їхні назви (в тім числі див. табл. 2.3).
4. Відобразіть на карті п'ять гірських країн світу (на вибір).
5. Позначте на карті п'ять країн світу із найбільшим економічним потенціалом.
6. Відобразіть на карті три найбільш урбанізовані країни світу.

Таблиця 2.3

Країни, які отримали особливий статус ООН
як такі, що не мають виходу до моря

<i>Африка (15)</i>			
1	Ботсвана	9	Малі*
2	Буркіна-Фасо*	10	Нігер*
3	Бурунді*	11	Руанда*
4	Центральноафриканська респ.*	12	Есватіні
5	Чад*	13	Уганда*
6	Ефіопія*	14	Замбія*
7	Лесото*	15	Зімбабве
8	Малаві*		
<i>Азія (10)</i>			
1	Афганістан*	6	Монголія
2	Бутан*	7	Непал*
3	Казахстан	8	Таджикистан
4	Киргизстан	9	Туркменістан
5	Лаос*	10	Узбекистан
<i>Європа (4)</i>			
1	Вірменія	3	Молдова*

Джерело: Країни, що не мають виходу до моря [Електронний режим] / Управління Високоповажного представника ООН у найменш розвинених країнах, країнах, що не мають виходу до моря та малих островних країнах, що розвиваються.- Режим доступу: <http://www.unohrlls.org/en/lldc/39>.

* Найменш розвинені країни

Література:

1. *Безуглий В. В.* Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – 704 с.
2. *Безуглий В.В., Козинець С. В.* Регіональна економічна та соціальна географія світу: [посібник] / В. В. Безуглий, С. В. Козинець. – К.: Видав. центр „Академія”, 2003. – [Альма-матер]. – С. 13–18.
3. *Блїй Г. де, Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Глобальні зміни світу 2025. Доповідь / [пер з англ.]. – Львів : Літопис, 2010. – 188 с.
5. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
6. *Книш М. М.* Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 264 с.
7. *Масляк П. О.* Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
8. *Мироненко Н. С.* Страноведение: теория и методы. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 269 с.
9. *Паркер Д.* Атлас „Історія світу” / [пер. з англ.]. – К. : Картографія, 2008. – 192 с.
10. *Ровенчак І. І.* Типологія країн світу. Текст лекцій. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 1997. – 24 с.
11. Теоретичні основи країнознавства : підручник / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. – К., 2011. – 326 с.
12. *Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н.* Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
13. *Ушакова Н. Г., Помінова І. І.* Соціально-економічні типи країн : навч. посібник. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с.
14. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії: навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003.– С. 198–202.
15. *Яценко Б. П., Бабарицька В. К.* Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Запитання для самоконтролю:

1. Поясніть, у чому полягає метод типізації країн.
2. Вкажіть традиційні фізико-географічні типології країн світу.
3. Вкажіть традиційні суспільно-географічні типології країн світу.
4. Зазначте, як впливає історичний розвиток країни на сучасні соціально-економічні тенденції.

5. Перелічіть критерії типізації країн світу за політико-територіальними аспектами розвитку
6. Виділіть комбіновані (за комплексом показників) типології країн світу.
7. Вкажіть, як висвітлено рівень інформатизації суспільства в типологіях країн світу.
8. Вкажіть, як визначають рівень глобалізації країн світу

Тема 6. Семінарське заняття

ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА КРАЇНИ СВІТУ

***Мета:** вивчити зміст головних цивілізаційних підходів та їх значення для географічно-країнознавчих досліджень; визначити цивілізаційне місце України серед інших країн світу.*

Завдання семінарського заняття:

1. Цивілізаційний підхід як напрямок культурологічних досліджень: сутність, генезис, зв'язок із країнознавством. Поняття «цивілізація», «культура». Проблеми критеріїв виокремлення цивілізацій та кількості цивілізацій.
2. Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу О. Шпенглера.
3. Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу А. Д. Тойнбі.
4. Географічно-країнознавчий зміст цивілізаційного підходу С. Гантінгтона.
5. Підходи українських вчених до дослідження цивілізацій та їхній географічно-країнознавчий зміст.
6. Вплив глобалізаційних процесів на геокультурний та цивілізаційний розвиток країн світу. Особливості і прикладні проблеми міжкультурного діалогу в країнах світу та впливи на економічну, соціальну й політичну сфери.
7. Поширення інкультурацій у країнах світу. Процеси вестернізації, китаїзації тощо.

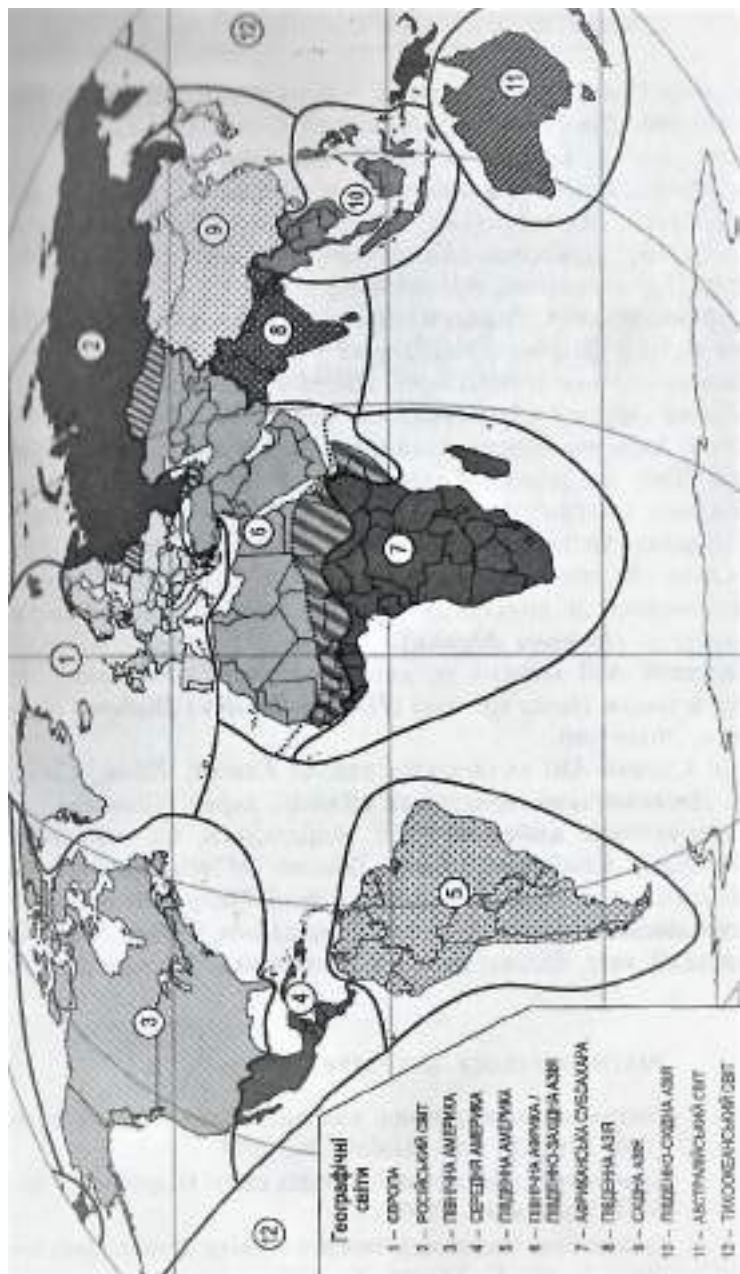

Рис. 2.3. Макрорегіоналізація країн світу (Де Блій Г., Муллер П., 2009)

Література:

1. *Гантінгтон С.* Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. – Львів : Кальварія, 2006. – 474 с.
2. *Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р.* Етнополітична карта світу XXI століття. Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 240 с.
3. *Книш М. М.* Політико-географічна глобалістика : навч. посібник /М. М. Книш, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 484 с.
4. *Павленко Ю. В.* История мировой цивилизации. – К. : Феникс, 2002. – 760 с.
5. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – С. 20–33.
6. *Тойнбі А. Д.* Дослідження історії. – К. : Основи, 1995. – Т. 1. – 616 с.; Т. 2. – 408 с.
7. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : підручник. — Одеса : Астропринт, 2009. — С. 199–229.
8. *Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н.* Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
9. *Яценко Б. П., Бабарицька В. К.* Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – С. 34–59.

Тема 7. Практична робота

ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНІВ СВІТУ (на прикладі Європи)

Мета: виявити особливості географічно-країнознавчої регіоналізації світу; обґрунтувати географічно-країнознавчі регіони Європи та зобразити їх на картосхемі; аналізувати сучасні географічні тенденції розвитку країн Європи.

Завдання практичної роботи:

1. Створіть картосхему „Географічно-країнознавча характеристика країн Європи“:
 - 1.1. Методом якісного фону зобразіть географічно-країнознавчі регіони: Північну Європу; Західну Європу; Середню Європу; південну Європу; Східну Європу, Російську Європу;
 - 1.2. За допомогою методу позначок і написів нанесіть переважаючі центри географічно-країнознавчих регіонів Європи.
2. Обчисліть площу та людність географічно-країнознавчих регіонів Європи, визначте питому вагу регіонів за цими показниками у Європі. Результати запишіть у вигляді таблиці.
3. Розробіть типологію країн Європи за географічним положенням.
4. Створіть карту „Європейські інтеграційні об'єднання і союзи“:
 - 4.1. Відобразіть економічні угруповання Європи методом якісного фону (кольором): ЄС (відтінкам одного кольору – країни-члени ЄС-15, ЄС-25, ЄС-29, інші країни ЄС, офіційні кандидати на вступ до ЄС), ЄАВТ; методом значків – країни єврозони, столиці ЄС;
 - 4.2. Зобразіть військово-політичні блоки держав методом якісного фону (штрихуванням): НАТО, Ташкентський пакт.

Завдання самостійної роботи:

1. Ознайомитися з теоріями регіоналізації за підручником О. Шаблія „Основи загальної суспільної географії” [9*, с. 193–195]. Зверніть увагу на рівні регіоналізації (за площею території) та суб’єктивні прояви регіоналізації – регіональне усвідомлення та регіональну політику

2. Ознайомитися із загальними засадами регіоналізації світу за навчальним посібником Б. Яценка „Країнознавство: основи теорії” [10, с. 90–95]. Зверніть увагу на особливості регіоналізації у країнознавстві.

3. Виділіть островні та материкові регіони країн світу.

4. Проаналізуйте різні підходи до регіоналізації Азії, Америки, Африки, Австралії та Океанії [4, с. 47–66; 5, с. 33–40; 8, с. 214–226; 10, с. 115–134].

5. Охарактеризуйте класифікаційну схему географічних світів та регіонів [2, с. 20–27; 3, с. 40–46].

6. Ознайомтеся із історико-географічними регіонами світу, виділеними проф. Б. Яценком [10, с. 136–141].

7. Вкажіть найбільші макрорегіони світу: а) за розміром території; б) людністю; в) економічним потенціалом і рівнем економічного розвитку.

8. Виділіть головні фізико-географічні країни та регіони Європи. Які з країн Європи відносяться до більше, ніж трьох фізики-географічних країн.

9. Виділіть серед малих країн Європи три групи: власне малі; перехідні; „карликові”.

10. Охарактеризуйте роль національного принципу у формуванні держав на прикладі європейських країн.

11. Проаналізуйте концепцію „Європа регіонів” та її роль на розвиток транскордонного співробітництва країн Європи.

* Тут і надалі відображено номер у переліку рекомендованої літератури до теми практичної і самостійної робіт.

Картографічні завдання:

- Зобразити на контурній карті межі між географічними світами та регіонами цих світів [3].
- Виділіть на карті країни, що є учасниками Програми Східного партнерства ЄС.
- Зобразіть на контурній карті Європи мовні сім'ї та мовні групи.
- Відобразіть на контурній карті Європи малі та „карликові” країни.
- Нанесіть на карту регіону невизнані держави та квазідержави у Європі та на її кордонах, а також території, де відбуваються збройні конфлікти.

Література:

1. Атлас світу / [відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2004. – 140 с.
2. *Безуглий В. В.* Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – 704 с.
3. *Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О.* Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – С. 40–46.
4. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
5. *Масляк П. О.* Країнознавство : підручник. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
6. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. – К., 2011. – 326 с.
7. *Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н.* Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – с. 214–226.
8. *Юрківський В. М.* Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. – К. : Либідь, 2000. – 416 с.
9. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії: навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.
10. *Яценко Б. П., Бабарицька В. К.* Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – С. 115–134

Географічно-країнознавчі регіони Європи
(за І.Ровенчаком)

Регіон Європи	Країни	Переважаючий центр
Північна Європа	Фарерські Острови, Ісландія, Норвегія, Данія, Швеція, Фінляндія, Литва, Латвія, Естонія	Стокгольм
Західна Європа	Ірландія, Велика Британія, Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Франція, Монако	Париж
Середня Європа	Німеччина, Швейцарія, Ліхтенштейн, Австрія, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія.	Прага
Південна Європа	Португалія, Іспанія, Гібралтар, Андорра, Італія, Сан-Марино, Ватикан, Мальта, Хорватія, Боснія-Герцеговина, Чорногорія, Сербія, Північна Македонія, Албанія, Греція, Болгарія	Рим
Східна Європа	Білорусь, Україна, Молдова, Румунія	Київ
Російська Європа	Росія	Москва

Запитання для самоконтролю:

1. Вкажіть головні принципи регіоналізації країн Європи.
2. Заначте, чому існують різні погляди на регіоналізацію Європи.
3. Охарактеризуйте особливості географічно-країнознавчої регіоналізації Г. де Блія, П. Муллера.
4. Заначте, у чому полягає історико-географічна регіоналізація країн світу за проф. Б. Яценком.
5. Вкажіть на головні таксони регіоналізації світу.
6. Вкажіть, які особливості інтеграційного розвитку європейських країн.

Тема 8. Семінарське заняття

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

Мета: виявити головні тенденції географічно-країнознавчих досліджень; вивчити зміст поняття „глобалізація” та наукові основи дослідження глобалізаційних процесів та явищ; пояснити роль географічного країнознавства у вирішенні глобальних проблем людства.

Завдання практичної роботи:

1. Чинники та етапи глобалізації. Теоретичні й методичні основи наукового напрямку глобалістики.

2. Типи глобалізації. Критерії глобалізації. Визначення індексів глобалізації країн світу (за підходом КОФ).

3. Світосистемний підхід у країнознавстві. Інформатизація географічно-країнознавчих досліджень.

4. Значення географічного країнознавства у вирішенні глобальних проблем людства: війни і миру, демографічної, продовольчої, економічної, енергетичної, екологічної та ін.

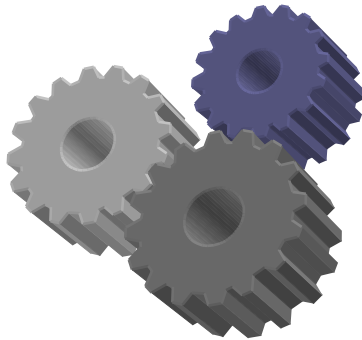
5. Позитивні та негативні аспекти глобалізації для розвитку країн світу. Національні держави у період розвитку глобалізаційних процесів. Особливості і проблеми міжкультурного діалогу. Антиглобалістичний рух у країнах світу. Глокалізація.

6. Проблеми ідентифікації держав світу та брендинг територій. Імаджинальна географія і країнознавство.

Література:

1. Безуглий В. В. Економічна та соціальна географія країн світу : посібник – К. : Видав. центр „Академія”, 2007. – 704 с.
2. Блїй Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.

3. Економічна і соціальна географія країн світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. – Львів : Світ, 2005. – 672 с.
4. Жук П., Мазур Н., Соломонюк Р., Турчак Р. Етнополі-тична карта світу XXI століття. Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 240 с.
5. Країнознавство : наук. збірник. – К. : Київський міжна-родний університет, 2011. – Вип. 1. – 256 с.
6. Книш М. М. Суспільна географія країн, що розвиваються: проблеми, теорії, методології та методики : монографія. - ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 276 с.
7. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н. Країнознавство : навч. посібник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
8. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.
9. Шаблій О. І. Суспільна географія. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства дослідження : [Вибрані праці] / О. Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 706 с.
10. Яценко Б. П., Бабарицька В. К. Країнознавство: основи теорії : навч. посібник. – К. : Либідь, 2009. – С. 69–74.

3. Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

3.1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ІНДЗ

Завдання: За однією із запропонованих тем та поданим орієнтовним планом здійснити географічно-країнознавче дослідження країни світу. Виконується у формі реферату.

Вимоги до виконання та оформлення ІНДЗ:

1. Індивідуальне завдання творчого модуля виконується на листках формату А-4. Поля: зверху, знизу, праворуч – 2 см, ліворуч – 2,5 см.

2. Реферат складається з титульної сторінки, змісту, основного тексту, переліку використаних джерел, додатків (зокрема, картосхем та іншого ілюстративного матеріалу).

3. Вступ містить інформацію щодо актуальності дослідження, мети та завдань дослідження.

4. Основний текст дослідження формується на основі поданого нижче плану географічно-країнознавчого дослідження.

5. Нумерація сторінок реферату є наскрізною.

6. Вирівнювання основного тексту творчого завдання здійснюється за орієнтацією „по ширині сторінки”.

7. Назви розділів та підрозділів мають відповідати назвам у змісті.

8. Ілюстративний матеріал (карти, рисунки) має наскрізну нумерацію, таким же чином нумеруються таблиці.

9. Перелік використаних джерел подається після основного тексту та перед додатками і налічує не менше п'яти позицій.

10. В тексті обов'язковими є посилання на позиції із списку використаних джерел, що оформлюються так: [2, с. 55].

11. Список використаних джерел здійснюється в алфавітному порядку згідно із правилами бібліографічного опису. Спочатку подаються українські джерела, потім зарубіжні (іноземною мовою), а потім електронні джерела (із зазначеним режимом доступу).

12. Висновки реферату повинні бути лаконічними та відповідати головним результатам географічно-країнознавчого дослідження.

Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра економічної і соціальної географії

**ГЕОГРАФІЧНО-КРАЇНОЗНАВЧА
ХАРАКТЕРИСТИКА ПІВДЕННОГО СУДАНУ**
(індивідуальне навчально-дослідне завдання)

Виконала:
студент групи ГРФ-33
Романчук Марія

Перевірив:
проф. Ровенчак І. І.

Львів – 2021

План географічно-країнознавчого дослідження:

1. Головні показники: площа, населення, ВВП. Візитівка країни.
2. Географічне положення та територія країни. Типи географічного положення (детальний аналіз). Особливості території.
3. Природно-ресурсний потенціал країни : географічні аспекти.
4. Історія формування країни. Політико-територіальна характеристика країни. Місце країни на політичній карті світу.
5. Демо- та соціально-географічні особливості країни. Людність. Відтворення, структура (статева, вікова, соціальна та ін.) населення. Розселення населення та геоурбанізаційні процеси. Рівень бідності. Рівень розвитку освіти та медичної сфери. Соціальні проблеми.
6. Лінгво- та етногеографія країни. Сакральна географія. Геокультурні й геоецивілізаційні особливості країни.
7. Господарство країни. Особливості структури – галузевої, галузево-територіальної та ін. Рівень інноваційності країни. Розвиток інфраструктури. Економічні й фінансові центри; регіональні відмінності економічного розвитку. Екологічні, енергетичні, гео економічні проблеми розвитку країни.
8. Внутрішньорегіональні відмінності країни.
9. Перспективи розвитку країни. Географічні особливості країни у контексті глобалізаційних процесів.

3. 2. ТЕМАТИКА ІНДЗ

1. Географічно-країнознавча характеристика Австрії.
2. Географічно-країнознавча характеристика Албанії.
3. Географічно-країнознавча характеристика Бельгії.
4. Географічно-країнознавча характеристика Білорусі.
5. Географічно-країнознавча характеристика Болгарії.
6. Географічно-країнознавча характеристика Великої Британії.
7. Географічно-країнознавча характеристика Греції.
8. Географічно-країнознавча характеристика Данії.
9. Географічно-країнознавча характеристика Естонії.
10. Географічно-країнознавча характеристика Ірландії.
11. Географічно-країнознавча характеристика Ісландії.
12. Географічно-країнознавча характеристика Іспанії.
13. Географічно-країнознавча характеристика Італії.
14. Географічно-країнознавча характеристика Латвії.
15. Географічно-країнознавча характеристика Литви.
16. Географічно-країнознавча характеристика Північної Македонії.
17. Географічно-країнознавча характеристика Молдови.
18. Географічно-країнознавча характеристика Нідерландів.
19. Географічно-країнознавча характеристика Німеччини.
20. Географічно-країнознавча характеристика Норвегії.
21. Географічно-країнознавча характеристика Польщі.
22. Географічно-країнознавча характеристика Португалії.
23. Географічно-країнознавча характеристика Росії.
24. Географічно-країнознавча характеристика Румунії.
25. Географічно-країнознавча характеристика Словаччини.
26. Географічно-країнознавча характеристика Словенії.
27. Географічно-країнознавча характеристика Угорщини.
28. Географічно-країнознавча характеристика Фінляндії.
29. Географічно-країнознавча характеристика Франції.
30. Географічно-країнознавча характеристика Хорватії.
31. Географічно-країнознавча характеристика Чехії.
32. Географічно-країнознавча характеристика Швейцарії.
33. Географічно-країнознавча характеристика Швеції.
34. Географічно-країнознавча характеристика Сербії.
35. Географічно-країнознавча характеристика Чорногорії.

36. Географічно-країнознавча характеристика Азербайджану.
37. Географічно-країнознавча характеристика Афганістану.
38. Географічно-країнознавча характеристика Бангладеш.
39. Географічно-країнознавча характеристика Бахреїну.
40. Географічно-країнознавча характеристика Брунею.
41. Географічно-країнознавча характеристика Бутану.
42. Географічно-країнознавча характеристика В'єтнаму.
43. Географічно-країнознавча характеристика Вірменії.
44. Географічно-країнознавча характеристика Грузії.
45. Географічно-країнознавча характеристика Ємену.
46. Географічно-країнознавча характеристика Індії.
47. Географічно-країнознавча характеристика Індонезії.
48. Географічно-країнознавча характеристика Іраку.
49. Географічно-країнознавча характеристика Ірану.
50. Географічно-країнознавча характеристика Йорданії.
51. Географічно-країнознавча характеристика Казахстану.
52. Географічно-країнознавча характеристика Камбоджі.
53. Географічно-країнознавча характеристика Катару.
54. Географічно-країнознавча характеристика Киргизстану.
55. Географічно-країнознавча характеристика Китаю.
56. Географічно-країнознавча характеристика Кіпру.
57. Географічно-країнознавча характеристика Південної Кореї.
58. Географічно-країнознавча характеристика Північної Кореї.
59. Географічно-країнознавча характеристика Кувейту.
60. Географічно-країнознавча характеристика Лаосу.
61. Географічно-країнознавча характеристика Лівану.
62. Географічно-країнознавча характеристика Малайзії.
63. Географічно-країнознавча характеристика Мальдівів.
64. Географічно-країнознавча характеристика Монголії.
65. Географічно-країнознавча характеристика М'янми.
66. Географічно-країнознавча характеристика Непалу.
67. Географічно-країнознавча характеристика ОАЕ.
68. Географічно-країнознавча характеристика Оману.
69. Географічно-країнознавча характеристика Пакистану.
70. Географічно-країнознавча характеристика Саудівської Аравії.
71. Географічно-країнознавча характеристика Сирії.
72. Географічно-країнознавча характеристика Сінгапуру.
73. Географічно-країнознавча характеристика Таджикистану.
74. Географічно-країнознавча характеристика Таїланду.

75. Географічно-країнознавча характеристика Тайваню.
76. Географічно-країнознавча характеристика Туреччини.
77. Географічно-країнознавча характеристика Туркменистану.
78. Географічно-країнознавча характеристика Узбекистану.
79. Географічно-країнознавча характеристика Філіппін.
80. Географічно-країнознавча характеристика Шрі-Ланки.
81. Географічно-країнознавча характеристика Японії.
82. Географічно-країнознавча характеристика Східного Тімору.

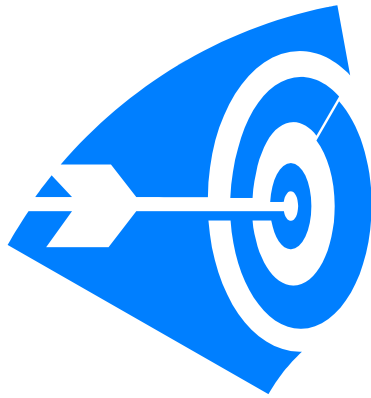
83. Географічно-країнознавча характеристика Алжиру.
84. Географічно-країнознавча характеристика Анголи.
85. Географічно-країнознавча характеристика Беніну.
86. Географічно-країнознавча характеристика Ботсвани.
87. Географічно-країнознавча характеристика Буркіна-Фасо.
88. Географічно-країнознавча характеристика Бурунді.
89. Географічно-країнознавча характеристика Габону.
90. Географічно-країнознавча характеристика Гамбії.
91. Географічно-країнознавча характеристика Гани.
92. Географічно-країнознавча характеристика Гвінеї.
93. Географічно-країнознавча характеристика Гвінеї-Бісау.
94. Географічно-країнознавча характеристика Джибуті.
95. Географічно-країнознавча характеристика Екваторіальної Гвінеї.
96. Географічно-країнознавча характеристика Еритреї.
97. Географічно-країнознавча характеристика Ефіопії.
98. Географічно-країнознавча характеристика Єгипту.
99. Географічно-країнознавча характеристика Замбії.
100. Географічно-країнознавча характеристика Зімбабве.
101. Географічно-країнознавча характеристика Кабо-Верде.
102. Географічно-країнознавча характеристика Камеруну.
103. Географічно-країнознавча характеристика Кенії.
104. Географічно-країнознавча характеристика Коморів.
105. Географічно-країнознавча характеристика Конго (Браззавіль).
106. Географічно-країнознавча характеристика Конго (Кіншаса).
107. Географічно-країнознавча характеристика Кот-д'Івуару.
108. Географічно-країнознавча характеристика Лесото.
109. Географічно-країнознавча характеристика Ліберії.
110. Географічно-країнознавча характеристика Лівії.
111. Географічно-країнознавча характеристика Маврикію.
112. Географічно-країнознавча характеристика Мавританії.

113. Географічно-країнознавча характеристика Мадагаскару.
114. Географічно-країнознавча характеристика Малаві.
115. Географічно-країнознавча характеристика Малі.
116. Географічно-країнознавча характеристика Марокко.
117. Географічно-країнознавча характеристика Мозамбіку.
118. Географічно-країнознавча характеристика Намібії.
119. Географічно-країнознавча характеристика Нігеру.
120. Географічно-країнознавча характеристика Нігерії.
121. Географічно-країнознавча характеристика Південної Африки.
122. Географічно-країнознавча характеристика Руанди.
123. Географічно-країнознавча характеристика Сан-Томе і Принсіпі.
124. Географічно-країнознавча характеристика Есватіні.
125. Географічно-країнознавча характеристика Сейшелів.
126. Географічно-країнознавча характеристика Сенегалу.
127. Географічно-країнознавча характеристика Сомалі.
128. Географічно-країнознавча характеристика Судану.
129. Географічно-країнознавча характеристика Сьєрра-Леоне.
130. Географічно-країнознавча характеристика Танзанії.
131. Географічно-країнознавча характеристика Того.
132. Географічно-країнознавча характеристика Тунісу.
133. Географічно-країнознавча характеристика Уганди.
134. Географічно-країнознавча характеристика ЦАР.
135. Географічно-країнознавча характеристика Чаду.

136. Географічно-країнознавча характеристика Багамів.
137. Географічно-країнознавча характеристика Белізу.
138. Географічно-країнознавча характеристика Гаїті.
139. Географічно-країнознавча характеристика Гондурасу.
140. Географічно-країнознавча характеристика Гватемали.
141. Географічно-країнознавча характеристика Домінікани.
142. Географічно-країнознавча характеристика Канади.
143. Географічно-країнознавча характеристика Коста-Ріки.
144. Географічно-країнознавча характеристика Куби.
145. Географічно-країнознавча характеристика Мексики.
146. Географічно-країнознавча характеристика Нікарагуа.
147. Географічно-країнознавча характеристика Панами.
148. Географічно-країнознавча характеристика Сальвадору.
149. Географічно-країнознавча характеристика США.
150. Географічно-країнознавча характеристика Ямайки.

151. Географічно-країнознавча характеристика Антигуа і Барбуди.
152. Географічно-країнознавча характеристика Аргентини.
153. Географічно-країнознавча характеристика Барбадосу.
154. Географічно-країнознавча характеристика Болівії.
155. Географічно-країнознавча характеристика Бразилії.
156. Географічно-країнознавча характеристика Венесуели.
157. Географічно-країнознавча характеристика Гайани.
158. Географічно-країнознавча характеристика Гренади.
159. Географічно-країнознавча характеристика Домініки.
160. Географічно-країнознавча характеристика Еквадору.
161. Географічно-країнознавча характеристика Колумбії.
162. Географічно-країнознавча характеристика Парагваю.
163. Географічно-країнознавча характеристика Перу.
164. Географічно-країнознавча характеристика Сент-Вінсент і Гренадин.
165. Географічно-країнознавча характеристика Сент-Кітс і Невіс.
166. Географічно-країнознавча характеристика Сент-Люсії.
167. Географічно-країнознавча характеристика Суринаму.
168. Географічно-країнознавча характеристика Тринідаду і Тобаго.
169. Географічно-країнознавча характеристика Уругваю.
170. Географічно-країнознавча характеристика Чилі.

171. Географічно-країнознавча характеристика Австралії.
172. Географічно-країнознавча характеристика Вануату.
173. Географічно-країнознавча характеристика Кірібаті.
174. Географічно-країнознавча характеристика Маршалів.
175. Географічно-країнознавча характеристика Мікронезії.
176. Географічно-країнознавча характеристика Науру.
177. Географічно-країнознавча характеристика Нової Зеландії.

4. Зразки завдань для перевірки знань студентів

4. 1. ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ПІДСУМКАМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

Рівень 1

*** Країнознавство як наука є:*

1. Системою знань про країну;
2. Наукою, що здійснює комплексне вивчення природи, історії, населення, економіки, культури і політики країн;
3. Комплексом знань про історико-культурні та економіко-географічні характеристики країн світу;
4. Правильний варіант відповіді відсутній.

*** Оберіть серед наведених ознак таку, що не характерна для визначення поняття „держава“:*

1. Є носієм прав і обов'язків у міжнародних відносинах;
2. Суверенне політичне утворення;
3. Країна з певною територією, господарством і політичною владою в ній;
4. Територія з невизначеними кордонами.

*** Зазначте, до якої галузі географічної науки належить географічне країнознавство:*

1. Суспільної географії;
2. Фізичної географії;
3. Географії;
4. Картографії.

*** Вкажіть, яке поняття є вужчим за змістом, а яке ширшим – країна чи держава:*

1. Держава ширшим, а країна вужчим;
2. Країна ширшим, а держава вужчим;
3. Обидва поняття однакові за змістом.

*** Зазначте, які ще предмети, крім географічного країнознавства, є між-дисциплінарно-географічними:*

1. Картографія;
2. Економічна географія;
3. Ландшафтознавство;
4. Геоморфологія.

*** Вкажіть, яка кількість країн є у світі?*

1. 220;
2. 225;
3. 230;
4. 250.

*** Вкажіть, яка кількість залежних країн є у світі?*

1. 31; 2. 33; 3. 35; 4. 38.

*** Курс "Країнознавство" відноситься до:*

1. Фундаментальних; 2. Теоретичних; 3. Прикладних;
4. Частково фундаментальних, частково прикладних.

*** Виокремить важливі завдання наукового країнознавства:*

1. Поліпшення добробуту населення;
2. Підвищення зайнятості населення;
3. Вивчення глобальних проблем людства;
4. Зниження безробіття.

*** Зазначте, які специфічні одиниці дослідження є в основі географічного країнознавства як окремої дисципліни:*

1. Ландшафт; 2. Економічний район; 3. Країна; 4. Провінція.

*** Вкажіть, яке поняття є вужчим, а яке ширшим за обсягом – країнознавство чи краєзнавство:*

1. Країнознавство є ширшим, ніж краєзнавство;
2. Краєзнавство є ширшим, ніж країнознавство;
3. Обидва поняття однакові за обсягом.

*** Вкажіть, якому давньогрецькому вченому, що вважається „батьком географії”, належить праця „Країнознавчий опис відомої на той час Ойкумени”:*

1. Старбон; 2. Ератосфен; 3. Геродот; 4. Гекатей Мілетський.

*** Вкажіть, який відомий давньогрецький вчений V ст. узагальнив усі відомі перипли (описи прибережних територій) та перієзи (описи внутрішніх частин континентів):*

1. Старбон; 2. Ератосфен; 3. Геродот; 4. Гекатей Мілетський.

*** Вкажіть, якому вченому (I ст. до н. е.– I ст.), прихильнику описового країнознавства, належить 17-томна праця „Географія”, що підсумовує усі країнознавчі знання грецьких вчених:*

1. Старбон; 2. Ератосфен; 3. Геродот; 4. Гекатей Мілетський.

- ** Вкажіть, який давньогрецький вчений V ст. до н. е., що описав усю відому Ойкумену, у країнознавчих дослідженнях акцентував увагу на методологічному зв'язку історії та географії:*
1. Старбон; 2. Ератосфен; 3. Геродот; 4. Гекатей Мілетський.
- ** Вкажіть арабського географа та історика XIII–XIV ст., автора твору „Упорядкування країн”, що містить перелік таблиць з координатами місцевостей:*
1. Авіценна; 2. Ідрісі; 3. Абу-ль-Фіда; 4. Ібн Батутта.
- ** Вкажіть арабського географа IX ст., автора твору „Книга шляхів та держав”, що є однією із найдавніших арабських географічних книг:*
1. Ібн Гордадбег; 2. Ідрісі; 3. Абу-ль-Фіда; 4. Ібн Батутта.
- ** Вкажіть, хто є „батьком” географічного країнознавства:?*
1. Ератосфен; 2. Вареніус; 3. Страбон; 4. Птолемей.
- ** Вкажіть, хто є автором географічного-країнознавства твору про Японію і Схід у XVII ст.?*
1. Магеллан; 2. Вареніус; 3. А.Ф. Бюшинг; 4. С. Мюнстер.
- ** Зазначте, яка наукова школа посіла провідне становище в географічному країнознавстві у XIX – першій половині XX ст.:*
1. Французька. 2. Британська. 3. Німецька. 4. Російська.
- ** Зазначте, хто є автором українського країнознавчого твору XVIII ст.?*
1. В. Григорович-Барський. 2. В. Рубан. 3. Ф. Прокопович. 4. П.Кеппен.
- ** Вкажіть автора праці „Економічна україніка”:*
1. О. Смирнов; 2. С. Рудницький; 3. В. Геринович; 4. Й. Шимонович.
- ** Вкажіть українського географа-дослідника країн Близького Сходу:*
1. А. Синявський; 2. С. Рудницький; 3. В. Геринович; 4. О. Ващенко.

- ** Назвіть українського вченого-географа, якому належать геополітичні нариси країн-сусідів України:*
1. А. Синявський; 2. С. Рудницький; 3. В. Геринович; 4. О. Степанів.
- ** Зазначте, хто є редактором та співавтором географічного-країнознавчого твору 1938 р. "Географія України та сумежних земель"?*
1. С. Рудницький; 2. В. Кубійович; 3. П. Тутковський; 4. А. Синявський.
- ** Вкажіть українського економіста, демографа та доктора природознавства, який є автором понад 30-ти статей, присвячених країнам світу в Українській загальній енциклопедії „Книга знання” (за ред. І Раковського):*
1. В. Огоновський; 2. С. Рудницький; 3. В. Геринович; 4. Й. Шимонович.
- ** Вкажіть українського географа, історика та сходознавця, перу якого належать праці 1920-х рр. з геополітики, економічної і політичної географії країн світу:*
1. П. Тутковський; 2. А. Синявський; 3. О. Степанів; 4. К. Дубняк; 5. В. Садовський.
- ** Вкажіть українського географа і педагога, який написав ряд праць із економічної географії Туреччини:*
1. О. Смирнов; 2. С. Рудницький; 3. В. Геринович; 4. В. Кубійович.
- ** Назвіть відомого економіко-географа, що представляв київську наукову школу географії, автора шкільного підручника „Географія Української РСР”, який налічував одинадцять видань:*
1. К. Воблий; 2. М. Паламарчук; 3. О. Діброва; 4. Я. Олійник.
- ** Назвіть українського вченого-геополітика, понтознавця, який 1925 р. опублікував велику працю з географічного країнознавства „Канада”:*
1. М. Шраг; 2. Ю. Липа; 3. Л. Биковський; 4. В. Кубійович.

*** Назвіть відомого географа-країнознавця, що був фахівцем із географії Словаччини, країн Африки (Танзанії, Гани, Сьєрра-Леоне) та Середземномор'я (Мальти):*

1. О. Смирнов;
2. С. Рудницький;
3. І. Твердохлебов;
4. О. Степанів.

*** Назвіть сучасного географа-країнознавця та сходознавця київського університету, що досліджує географічні проблеми Японії:*

1. О. Любіцева;
2. Б. Яценко;
3. Я. Олійник;
4. О. Бейдик.

*** Вкажіть країну-анклав:*

1. Мальта;
2. Сан-Марино;
3. Португалія;
4. Андорра.

*** Вкажіть третю за кількістю населення країну світу :*

1. Індія;
2. Індонезія;
3. Бразилія;
4. США.

*** Оберіть перелік країн, до якого входять лише федерації:*

1. Аргентина, Південна Африка;
2. Нідерланди, Німеччина;
3. Індія, Японія;
4. Мексика, Данія.

*** Оберіть перелік країн, до якого входять лише федерації:*

1. Мексика, Південна Африка;
2. Угорщина, Росія;
3. Індія, Алжир;
4. Бельгія, Фінляндія.

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Ліхтенштейн;	1. Преторія;
Б. Ісландія;	2. Скоп'є;
В. Північна Македонія;	3. Джакарта;
Г. Індонезія;	4. Вадуц;
Д. Південна Африка;	5. Рейк'явік.

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Норвегія;	1. Абуджа;
Б. Португалія;	2. Ісламабад;
В. Болгарія;	3. Осло;
Г. Нігерія;	4. Лісабон;

Д. Пакистан;

5. Софія.

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Канада;

1. Кишинів;

Б. Ірландія;

2. Путраджая;

В. Боснія і Герцеговина;

3. Сараєво;

Г. Молдова;

4. Оттава;

Д. Малайзія;

5. Дублін.

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Аргентина;

1. Братислава;

Б. Словаччина;

2. Аддіс-Абеба;

В. Чорногорія;

3. Сеул;

Г. Південна Корея;

4. Буенос-Айрес;

Д. Ефіопія;

5. Подгоріца.

*** Оберіть перелік країн за формою державного правління, до якого входять лише федерації:*

1. Данія, Росія; 2. Аргентина, Південна Африка; 3. Японія, Індія;

4. США, Італія

*** Вкажіть, який принцип покладено в основу утворення таких федерацій, як Австралія, Австрія, Канада, Німеччина?*

1. Історичний; 2. Географічний; 3. Етнічний; 4. Територіальний.

*** Оберіть перелік країн за формою державного правління, що містить лише республіки:*

1. Нідерланди, Польща; 2. Саудівська Аравія, Німеччина;

3. Китай, В'єтнам; 4. Канада, Великобританія.

*** Оберіть перелік країн за формою державного правління, що містить лише республіки:*

1. Нідерланди, Польща; 2. Саудівська Аравія, Німеччина;

3. Китай, В'єтнам; 4. Канада, Великобританія.

*** Зазначте, до якої групи країн за політичним ладом належить Канада:*

1. Монархія. 2. Республіка. 3. У складі Співдружності.

- ** Вкажіть, як називають республіки, якщо владні повноваження президента, а також парламенту, суду та загалом усієї політичної системи опираються на політичну чи релігійну сили, то цей тип республіки називають:*
1. Теократичною; 2. Идеократичною; 3. Автократичною;
 4. Такий тип республік відсутній.
- ** Назвіть найменш розповсюджену форму правління:*
1. Конституційна монархія; 2. Президентська республіка;
 3. Парламентсько-президентська республіка;
 4. Країни у складі Співдружності.
- ** Вкажіть країну Європи, що знаходиться під подвійним протектора-том:*
1. Кіпр; 2. Андорра; 3. Монако; 4. Сан-Марино; 4. Гібралтар.
- ** Статус залежної країни визначається:*
1. Політичним контролем; 2. Військовою присутністю;
 3. Економічним тиском; 4. Усі відповіді правильні.
- ** Вкажіть країну-суверена Пуерто-Рико:*
1. Великобританія; 2. США; 3. Данія; 4. Іспанія; 5. Франція.
- ** Вкажіть країну-суверена Кайманових Островів:*
1. Великобританія; 2. Франція; 3. Іспанія; 4. Нідерланди; 5. США.
- ** Вкажіть, у якому регіоні Європи не має залежних країн:*
1. Західна Європа; 2. Південна Європа; 3. Середня Європа.
- ** Вкажіть державу-суверена Фарерських Островів?*
1. Данія; 2. Велика Британія; 3. Ісландія; 4. Норвегія.
- ** Зазначте, де розташовані залежні від Франції країни Гваделупа та Мартініка:*
1. Північна Америка; 2. Південна Америка; 3. Африка;
 4. Океанія.

- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має найменш вигідне географічно-країнознавче положення:*
1. Андорра; 2. Сан-Марино; 3. Ліхтенштейн; 4. Люксембург.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має найменш вигідне географічно-країнознавче положення:*
1. Люксембург; 2. Зімбабве; 3. Лесото; 4. Бутан.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має найменш вигідне географічно-країнознавче положення:*
1. Італія; 2. Португалія; 3. Литва; 4. Чехія.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має найбільш вигідне географічно-країнознавче положення:*
1. Словаччина; 2. Данія; 3. Франція; 4. Естонія.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має найбільш вигідне географічно-країнознавче положення:*
1. Польща; 2. Нідерланди; 3. Хорватія; 4. Туреччина.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має максимально децентралізовані столичні функції:*
1. Франція. 2. Словенія. 3. Німеччина. 4. Північна Македонія.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має максимально централізовані столичні функції:*
1. Франція; 2. Південна Африка; 3. Болівія; 4. США.
- ** Зазначте, де править імператор:*
1. Японія; 2. Ватикан; 3. Монако; 4. Бахрейн.
- ** Вкажіть, яка з перерахованих країн має максимально централізовані столичні функції:*
1. Нідерланди; 2. Туреччина; 3. Польща; 4. Китай.
- ** Зазначте, до якої групи країн за політичним устроєм належить Росія:*
1. Унітарна. 2. Федеративна. 3. Інша.

*** Вкажіть, чи всі держави мають територіальні води:*

1. Більшість, які омиваються водним простором;
2. Всі, які прилягають до водних просторів;
3. Певна частина, за певних правил;
4. Це дискусивне питання.

*** Зазначте, яка з наук до прикладних географічних наук не належить:*

1. Географія морського дна.
2. Медична географія.
3. Військова географія.
4. Історична географія.

*** Який з перерахованих інструментів не відноситься до методів наукової систематизації?*

1. Класифікація;
2. Типологізація;
3. Регіоналізація;
4. Універсалізація.

*** Територіальну систематизацію у спеціалізованій науковій літературі ще визначають як:*

1. Диференціацію за кількома ознаками;
2. Групування за найголовнішими критеріями;
3. Ранжування у висхідному і низхідному напрямках;
4. Регіоналізацію.

*** До яких методів пізнання відноситься метод наукової систематизація?*

1. Універсальних;
2. Прикладних;
3. Специфічних;
4. Такий метод не наведений.

*** Оберіть серед наведених ознак таку, що не характерна для поняття „держави“:*

1. Є носієм прав і обов'язків у міжнародних відносинах;
2. Суверенне політичне утворення;
3. Країна з певною територією, господарством і політичною владою в ній;
4. Територія з невизначеними кордонами.

*** Вкажіть, що із зазначеного не відноситься до об'єктів політичної карти світу?*

1. Держави та їх кордони;
2. Столиці та найбільші міста;
3. Озера і ріки; адміністративно-територіальний устрій території.

*** Форма правління не визначає:*

1. Рівень соціально-економічного розвитку;
2. Особливості суспільно-політичного життя;
3. Традиції та менталітет насе-лення;
4. Організацію виробничої системи.

*** Зазначте, що не входить до території держави?*

1. Суходіл з його надрами;
2. Внутрішні та територіальні води;
3. Повітряний простір над суходолом і водами;
4. Економічна зона.

*** Вкажіть організацію, що за мету має промисловий розвиток країн, що розвиваються:*

1. ЮНКТАД;
2. ЮНЕСКО;
3. ЮНІДО;
4. ЕКОСОР.

*** Вкажіть штаб-квартиру ООН :*

1. Париж;
2. Брюссель;
3. Нью-Йорк
4. Вашингтон.

*** Вкажіть регіональну економічну міжнародну організацію:*

1. ОПЕК;
2. СОТ;
3. НАФТА;
4. ЮНКТАД.

*** Назвіть місто, у якому розташований Міжнародний суд ООН:*

1. Женева;
2. Гаага;
3. Страсбург;
4. Брюссель.

*** Вкажіть штаб-квартиру МВФ:*

1. Лондон;
2. Париж;
3. Женева;
4. Вашингтон.

*** Вкажіть, у якому макрореґіоні світу найбільш поширені економічні інтеграційні об'єднання:*

1. Африка;
2. Південно-Східна Азія;
3. Тихоокеанський регіон;
4. Латинська Америка.

*** Оберіть організацію, метою якої є вирішення лише соціальних проблем:*

1. МВФ;
2. НАФТА;
3. СОТ;
4. ФАО;
5. АСЕАН.

*** Вкажіть, у якому макрореґіоні світу не має залежних від США країн:*

1. Океанія;
2. Південна Америка;
3. Африка;
4. Північна Америка.

***Оберіть назву-аббревіатуру Північноамериканської зони вільної торгівлі:*
1. АТЕС; 2. НАФТА; 3. МЕРКОСУР; 4. СААРК.

***Вкажіть рік створення ООН:*
1. 1939; 2. 1945; 3. 1949; 4. 1951; 5. 1955.

***Вкажіть штаб-квартиру Міжнародної організації праці:*
1. Берн; 2. Женева; 3. Париж; 4. Вашингтон; 4. Нью-Йорк.

***Оберіть серед переліку організацію Спільного ринку Південного конусу:*
1. АСЕАН; 2. НАФТА; 3. МЕРКОСУР; 4. СААРК.

***Вкажіть економічну міжнародну організацію:*
1. ІКАО; 2. МОК; 3. НАФТА; 4. МОП.

*** Вкажіть міжнародну організацію, що належить до типу регіональних:*
1. ОПЕК; 2. СОТ; 3. АСЕАН; 4. МОП; 5. ІКАО.

Рівень 2

1. Подайте визначення терміну „країнознавство”
2. Подайте визначення терміну „країна”.
3. Головні завдання країнознавства.
4. Види країнознавства та його місце у системі наук
5. Вкажіть німецьких географів XVIII–XX ст. (та їх наукові праці), що зробили значний внесок у розвиток країнознавства.
6. Дайте визначення терміна „територія”. Склад державної території
7. Вкажіть французьких географів XIX–XX ст. (та їхні головні наукові праці), що зробили значний внесок у розвиток країнознавства.
8. Вкажіть найвизначніших українських країнознавців, їх праці.
9. Вкажіть усі країни-регіони у порядку зменшення площі.
10. Назвіть сучасних львівських географів-країнознавців, що опублікували працю „Економічна і соціальна географія Америки”.

11. Назвіть країни Америки, що не мають виходу до моря.
12. Встановіть відповідність між країною та особливостями географічного положення:

1. Китай;	А. Континентальна країна;
2. Італія;	Б. Напівострівна країна;
3. Нова Зеландія;	В. Острівна країна;
4. Білорусь;	Г. Приморська країна.
13. Встановіть відповідність між країною та особливостями географічного положення:

1. Росія;	А. Континентальна країна;
2. Саудівська Аравія;	Б. Напівострівна країна;
3. Японія;	В. Острівна країна;
4. Швейцарія;	Г. Приморська країна.
14. Вкажіть, за якими ознаками здійснюється типологія країн світу?
15. Наведіть п'ять ознак типологізації.
16. Зазначте зміни столиць країн, що сталися впродовж останніх 20-ти років.
17. Зазначте три наймолодші держави на політичній карті світу.
18. Вкажіть довжину (від берегової лінії) територіальних вод та економічної зони.
19. Вкажіть просторові рівні географічного положення країн світу.
20. Вкажіть види географічного положення.
20. Дайте визначення поняття „географічне положення”.
21. Подайте перелік видів територій за конфігурацією.
22. Вкажіть країни-суверенів, що мають найбільше залежних країн.
23. Встановіть відповідність між країнами та їх столицями:

1. Іспанія;	А. Мехіко;
2. Австрія;	Б. Відень;
3. Китай;	В. Мадрид;
4. Мексика;	Г. Пекін;
5. Південна Африка;	Д. Барселона;
	Е. Канберра.
24. Встановіть відповідність між країною та її особливостями географічного положення:

1. США;	А. Континентальна країна;
2. Індія;	Б. Напівострівна країна;
3. Велика Британія;	В. Острівна країна;

4. Монголія; Г. Приморська країна.
25. Встановіть відповідність між країною та її особливостями державного ладу:
1. Україна;	А. Монархія;
2. Індія;	Б. Територіальна федерація;
3. США;	В. Національна федерація;
4. Швеція;	Г. Республіка.

Рівень 3

1. Об'єкт, предмет та завдання географічного країнознавства.
2. Види території країн за конфігурацією. Подайте приклади
3. Зміст географічного країнознавства.
4. Закономірності та принципи країнознавства.
5. Види країнознавства та його місце у системі наук.
6. Завдання країнознавства.
7. Географічне положення країни: визначення поняття; види; рівні.
8. Охарактеризуйте ступені зручності географічного положення.
9. Вкажіть головні особливості політико-територіальної організації країн світу.
10. Розкрийте значення порівняльного методу в географічному країнознавстві.
11. Охарактеризуйте значення системного підходу в географічному країнознавстві.
12. Зазначте сучасні методи дослідження географії країн світу. Охарактеризуйте прикладні аспекти таких досліджень.
13. Інформаційна база країнознавчих досліджень.
14. Зазначте головні властивості території.
15. Вкажіть закономірності утворення країн світу.
16. Кількісні та якісні зміни на політичній карті світу.
17. Прогнозні зміни на політичній карті світу у XXI ст.
18. Дайте визначення поняття „політична карта світу“.
19. Охарактеризуйте значення столиці для політико-територіальної організації держав світу.
20. Деталізуйте план візитної картки країни.
21. Зазначте географічні особливості залежних країн світу.

22. Охарактеризуйте офіційний статус залежних країн світу.
23. Вкажіть головні функціональні типи глобальних міжна-родних організацій світу. Подайте приклади.
24. Вкажіть головні функціональні типи регіональних міжна-родних організацій світу. Подайте приклади.
25. Зазначте особливості діяльності універсальних та військово політичних міжнародних організацій світу. Вкажіть їх територіальні типи.
26. Охарактеризуйте структуру ООН, типи її організацій.
27. Вкажіть роль і особливості діяльності спеціалізованих міжнародних глобальних організацій країн світу.
28. Зазначте головні світові школи географічного країнознавства, їхніх найвідоміших представників.
29. Зазначте найвідоміших українських вчених-країнознавців ХХ ст. та їхні праці.
30. Охарактеризуйте сучасні осередки географічно-країнознавчих досліджень в Україні, їхніх представників.
31. Обґрунтуйте, що географічне країнознавство – конвергентний науковий напрям географічних наук (природничої і суспільної географії).

4. 2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА ПІДСУМКАМИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

Рівень 1

- ** Вкажіть, до якого географічно-країнознавчого регіону належить Україна?*
1. Східна Європа; 2. Середня Європа; 3. Центральна Європа;
 4. Південна Європа.
- ** Вкажіть, скільки географічно-країнознавчих регіонів виділяють у Європі?*
1. 5; 2. 7; 3. 6; 4. 4.
- ** Вкажіть, до якого географічно-країнознавчого регіону належить Словенія?*
1. Центральна Європа; 2. Середня Європа; 3. Південна Європа;
 4. Східна Європа.
- ** Вкажіть, які типи країн не виділяють у сукупності економічно розвинених країн?*
1. Країни переселенського типу; 2. Країни з середнім рівнем економічного розвитку; 3. Малі острівні країни з високими доходами; 4. Малі економічно розвинені країни.
- ** До країн переселенського типу відносять:*
1. Канаду, Південна Африка; 2. Саудівську Аравію, Ізраїль;
 3. Австралію, Туніс; 4. Гаїті, Кубу.
- ** До країн переселенського типу відносять:*
1. США, Італія, Німеччина, Греція;
 2. Канада, Ізраїль, Австралія, Нова Зеландія;
 3. Ірландія, Голландія, Мальта;
 4. Аргентина, Індонезія, Маврикій.
- ** Вкажіть, які типи країн не виділяють у типології за економічним розвитком?*

1. Країни “переселенського” типу;. 2. Країни з середнім рівнем економічного розвитку;. 3. Малі острівні країни з високими доходами; 4. Малі економічно розвинені країни.

*** Підхід, за якого основу розвитку розглядають як складно організовану систему, яка об’єднує економічну, військову, політичну, релігійну та ін. підсистеми, що забезпечують гармонійний розвиток, називається:*

1. Цивілізаційним; 2. Прогресивним; 3. Регресивним;
4. Формаційним.

***Поділ країн світу здійснюють за ознаками, що наведені у варіантах відповідей, крім одного:*

1. Історична, економічна, лінгвістична;
2. Температурний режим, пори року;
3. Цивілізаційна, культурна, етнічна;
4. Соціальна, конфесійна.

***Оберіть приклад типології, яку проводять більше, ніж за однією ознакою:*

1. Форма правління; 2. Форма устрою; 3. Ступінь розвитку суспільства; 4. Індекс людського розвитку.

***Виділіть субрегіон, який знаходиться не у Європі:*

1. Балкани; 2. Прибалтика; 3. Закавказзя; 4. Скандинавія.

***Індекс людського розвитку може набувати значення:*

1. Від одного до двох; 2. Від одного до десяти; 3. Від нуля до десяти;
4. Ввід нуля до одного.

***Визначте ознаку, за якою не можна типологізувати країни:*

1. Рівень соціально-економічного розвитку; 2. Форма правління;
3. Ступінь розвитку територіальної структури господарства;
4. Рівень освіченості населення.

***До групи НІК відносять країну:*

1. Лівія; 2. Сінгапур; 3. Словенія; 4. Бангладеш.

***Індекс людського розвитку не враховує:*

1. Тривалості життя; 2. Рівня освіти; 3. Ступеня розвитку суспільства; 4. Показника ВВП на одну особу.

*** Вкажіть країну Європи, що знаходиться під подвійним протекторатом:*

1. Кіпр; 2. Андорра; 3. Монако; 4. Сан-Марино; 5. Гібралтар

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Норвегія;	1. Абуджа;
Б. Португалія;	2. Ісламабад;
В. Мозамбік;	3. Осло;
Г. Нігерія;	4. Лісабон;
Д. Пакистан;	5. Мапуту.

*** Встановіть відповідність між назвою країни та її столицею:*

А. Беліз;	1. Луанда;
Б. Ірландія;	2. Путраджая;
В. Боснія і Герцеговина;	3. Сараєво;
Г. Ангола;	4. Бельмопан;
Д. Малайзія;	5. Дублін.

*** Вкажіть, до якого географічного світу (за підходом Де Блія, П. Мул-лера) відноситься Україна:*

1. Східна Європа; 2. Середня Європа; 3. Російська Європа;
4. Балтійсько-Чорноморська Європа.

*** Вкажіть автора книги „Цивілізація та великі історичні ріки“:*

1. О. Шпенглер; 2. Л. Мечніков; 3. М. Ломоносов; 4. І. Кант

*** Вкажіть автора цивілізаційного вчення про великі культурні супер-системи:*

1. А. Тойнбі; 2. Л. Мечніков; 3. С. Гантігтон; 4. П. Сорокін.

*** Вкажіть американського політолога, що виділив вісім цивілізацій за релігійним принципом та ще дві – за географічним:*

1. Л. Мечніков; 2. А. Вебер; 3. А. Тойнбі; 4. С. Гантігтон

*** Вкажіть назву-синонім японської цивілізації:*

1. Конфуціанська; 2. Синтоїстська; 3. Хінду; 4. Східна.

- ** Вкажіть кількість незалежних країн (держав) у Європі?*
1. 41; 2. 45; 3. 43; 4. 44.
- ** Вкажіть кількість незалежних країн (держав) в Азії?*
1. 45; 2. 47; 3. 48; 4. 49.
- ** Вкажіть кількість незалежних країн (держав) в Африці?*
1. 41; 2. 45; 3. 51; 4. 54.
- ** Вкажіть кількість незалежних країн (держав) у Північній Америці?*
1. 10; 2. 12; 3. 15; 4. 17.
- ** Вкажіть кількість незалежних країн (держав) у Південній Америці?*
1. 20; 2. 32; 3. 40; 4. 44.
- ** Вкажіть, до якого інтеграційного об'єднання не належить Латвія:*
1. ЄС; 2. єврозона; 3. НАТО; 4. Європейська зона вільної торгівлі.
- ** Вкажіть, до якого інтеграційного об'єднання належить Швейцарія:*
1. ЄС; 2. єврозона; 3. НАТО; 4. Європейська зона вільної торгівлі.
- ** Вкажіть місто-центр судової влади ЄС:*
1. Люксембург; 2. Брюссель; 3. Гаага; 4. Страсбург.
- ** Вкажіть, до якого інтеграційного об'єднання належить Норвегія:*
1. ЄС; 2. Європейська асоціація вільної торгівлі; 4. єврозона.
- ** Вкажіть, до якого інтеграційного об'єднання не належить Швеція:*
1. ЄС; 2. єврозона; 3. НАТО; 4. Організація безпеки та співробітництва у Європі.
- ** Вкажіть країну, що найдовше перебуває у статусі офіційного кандидата на вступ до ЄС:*
1. Сербія; 2. Північна Македонія; 3. Албанія; 4. Болгарія; 5. Ісландія.
- ** Вкажіть українського географа, що вивчав географічні проблеми регіону Східної Європи:*

1. М. Волобуєв-Артюмов; 2. Г. Величко; 3. В. Геринович;
4. К. Воблий.

**Вкажіть доктора географії, що написав працю „Географія Сходу Європи”: (Ледоморя, Балтія, Польща, Україна, Білорусь, Москво-щина, Каспійщина)”:*

1. В. Садовський; 2. О. Степанів; 3. В. Огоновський; 4. В. Геринович.

Рівень 2

1. Типологія країн світу за типом розвитку суспільства.
2. Вкажіть, які типи країн виділив проф. О. Шаблій.
3. Вкажіть частку населення Європи, яка припадає на Південну Європу.
4. Вкажіть кількість країн, що входять до Європейського Союзу.
5. Назвіть усі країни-офіційні кандидати на вступ до ЄС.
6. Вкажіть європейську столицю, де знаходиться виконавча гілка влади ЄС.
7. Назвіть державу-лідера у географічному світі Південно-Східна Азія
8. Подайте визначення терміну „географічний світ”.
9. Подайте перелік цивілізацій, що вплинули на формування географічного регіону Середземноморська Європа (виділеного за підходом Г. Де Блія, П. Муллера).
10. Вкажіть частку населення Європи, яка припадає на регіон Середньої Європи.
11. Вкажіть країну, якій швейцарського географа Лев Мечніков присвятив ряд праць.
12. Дайте визначення поняття „цивілізація”.
13. Назвіть океанічні країни світу.
14. Назвіть материкові країни світу.
15. Виділіть осьові та периферійні країни Західної цивілізації (за А. Тойнбі).
16. Зазначте, представником якої культурологічної школи був О. Шпенглер.
17. Зазначте найвідомішу працю О. Шпенглера.
18. Виділіть головні річкові країни світу за цивілізаційним підходом Л. Мечнікова.

19. Вкажіть одну із столиць ЄС, де розташований Європарламент:
20. Вкажіть усі країни-учасники Європейського Союзу.
21. Вкажіть частку площі Європи, яка припадає на Російську Європу.
22. Вкажіть частку площі Європи, що припадає на Західну Європу.
23. Вкажіть фінансову столицю Європейського Союзу.
24. Назвіть країни першої (2004 р.) та другої (2007 р.) хвилі розширення та найновіших членів ЄС.
25. Назвіть автора вислову про Китай: „Велетен на Сході, що дримає”.
26. Назвіть німецького вченого XIX ст., автора книги „Землезнавство Азії”.
27. Вкажіть мандрівника XIV ст., твір якого „Книга про різноманітність світу” до XIX ст. мав 57 перевидань на 9-ти європейських мовах.
28. Встановіть відповідність між країною та її особливостями економічного розвитку:

А. Греція;	1. Головна економічно розвинута;
Б. Японія;	2. Мала економічно розвинута країна;
В. Нова Зеландія;	3. Країна „переселенського” типу;
Г. Ліхтенштейн;	4. Середнього рівня економічного розвитку.
29. Встановіть відповідність між країною та її особливостями історичного розвитку:

А. Канада;	1. Пострадянська;
Б. Молдова;	2. Постсоціалістична;
В. Польща;	3. Постколоніальна.
Г. Бразилія;	
30. Встановіть відповідність між країною та її особливостями історичного розвитку:

А. Франція;	1. Пострадянська;
Б. Болгарія;	2. Постсоціалістична;
В. Азербайджан;	3. Постколоніальна.
Г. Сомалі;	

Рівень 3

1. Виділіть головні критерії фізико-географічної типології країн світу. Подайте приклади.
2. Виділіть головні критерії економіко-географічної типології країн світу. Подайте приклади.
3. Вкажіть головні індекси глобалізаційного розвитку країн світу.
4. Зазначте особливості візантійської (православної) цивілізації.
5. Зазначте особливості західноєвропейської цивілізації.
6. Зазначте особливості ісламської цивілізації.
7. Вкажіть головні особливості китайської цивілізації.
8. Вкажіть вчених (та їхні праці), що здійснили найбільший вклад у розвиток цивілізаційного підходу.
9. Вкажіть головні критерії до виділення цивілізацій. Подайте приклади.
10. Розкрийте суть цивілізаційної теорії А. Дж. Тойнбі.
11. Вкажіть, як розумів поняття „цивілізації” О. Шпенглер, та як він обґрунтував співвідношення культури та цивілізації.
12. Охарактеризуйте погляди С. Гантінгтона щодо сучасної декомпозиції країн світу.
13. Зв'язок світових релігій із великими цивілізаціями за М. Вебером.
14. Дайте визначення поняття „цивілізація” згідно Ф. Броделя (1994).
15. Світосистемний підхід І. Валлерстайна (1992).
16. Розкрийте вплив С. Гантінгтона на сучасне культурно-географічне країнознавство.
17. Географічний регіон Північна Америка: країнознавча характеристика.
18. Географічний регіон Південна Америка: країнознавча характеристика.
19. Зазначте особливості західної цивілізації.
20. Географічний регіон Східна Європа: країнознавча характеристика.
21. Географічний регіон Північна Європа: країнознавча характеристика.
22. Географічний регіон Західна Європа: країнознавча характеристика.
23. Географічний регіон Південна Європа: країнознавча характеристика.

24. Географічний регіон Середня Європа: країнознавча характеристика.
25. Географічний регіон Східна Азія: країнознавча характеристика.
26. Географічний регіон Південна Азія: країнознавча характеристика.
27. Географічний регіон Північна Африка-Південно-Західна Азія: країнознавча характеристика.
28. Значення регіональних країн.
29. Теоретичне та практичне значення типологізації.
30. Головні ознаки (критерії) природнично-географічних типологій країн світу.
31. Головні ознаки (критерії) суспільно-географічних типологій країн світу.
32. Україноцентричний підхід у сучасному географічному країнознавстві.
33. Значення географічного країнознавства у вирішенні глобальних проблем людства.
34. Виділіть позитивні та негативні аспекти глобалізації для розвитку країн світу.
35. Національні держави у період розвитку глобалізаційних процесів.

ДОДАТКИ

КРАЇНИ НА ПОЛІТИЧНІЙ КАРТІ СВІТУ

Додаток А

НЕЗАЛЕЖНІ КРАЇНИ

№ за пор.	Загальна назва держави	Офіційна назва	Загальна назва англійською мовою	Столиця	Площа, тис. км ²	Форма правління ¹	Форма державного устрою
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Європа</i>							
1	Австрія	Австрійська Республіка	Austria	Відень	83,86	Р	Ф
2	Албанія	Республіка Албанія	Albania	Тірана	28,75	Р	У
3	Андорра	Князівство Андорра	Andorra	Андорра-ла-Велья	0,45	М	У
4	Бельгія	Королівство Бельгія	Belgium	Брюссель	30,53	М	Ф
5	Білорусь	Республіка Білорусь	Belarus	Мінськ	207,60	Р	У
6	Болгарія	Республіка Болгарія	Bulgaria	Софія	110,99	Р	У
7	Боснія-Герцеговина	Республіка Боснія-Герцеговина	Bosnia and Herzegovina	Сараєво	51,13	Р	Ф
8	Ватикан	Держава-місто Ватикан	Vatican	Ватикан	0,0004	М	У

¹ Форми правління (фактичні) та форми державного устрою відповідно подано за допомогою умовних позначень: **Р** – республіка, **М** – монархія; **У** – унітарна держава, **Ф** – федерація.

1	2	3	4	5	6	7	8
9	Велика Британія	Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	United Kingdom	Лондон	244,89	М	Ф
10	Греція	Грецька Республіка	Greece	Афіни	131,96	Р	У
11	Данія	Королівство Данія	Denmark	Копенгаген	43,09	М	У
12	Естонія	Естонська Республіка	Estonia	Таллінн	45,23	Р	У
13	Ірландія	Ірландія (Ейре)	Ireland	Дублін	70,27	Р	У
14	Ісландія	Республіка Ісландія	Iceland	Рейк'явік	102,82	Р	У
15	Іспанія	Королівство Іспанія	Spain	Мадрид	505,99	М	У
16	Італія	Італійська Республіка	Italy	Рим	301,31	Р	У
17	Латвія	Латвійська Республіка	Latvia	Рига	64,61	Р	У
18	Литва	Литовська Республіка	Lithuania	Вільнюс	65,30	Р	У
19	Ліхтенштейн	Князівство Ліхтенштейн	Liechtenstein	Вадуц	0,16	М	У
20	Люксембург	Велике Герцогство Люксембург	Luxembourg	Люксембург	2,59	М	У
21	Мальта	Республіка Мальта	Malta	Валлетта	0,32	Р	У
22	Молдова	Республіка Молдова	Moldova	Кишинів	33,70	Р	У
23	Монако	Князівство Монако	Monaco	Монако	0,002	М	У
24	Нідерланди	Королівство Нідерландів	Netherlands	Амстердам	41,53	М	У
25	Німеччина	Федеративна Республіка Німеччина	Germany	Берлін	357,02	Р	Ф

1	2	3	4	5	6	7	8
26	Норвегія	Королівство Норвегія	Norway	Осло	323,76	М	У
27	Північна Македонія	Республіка Північна Македонія	Republic of North Macedonia	Скоп'є	25,71	Р	У
28	Польща	Республіка Польща	Poland	Варшава	312,69	Р	У
29	Португалія	Португальська Республіка	Portugal	Лісабон	91,83	Р	У
30	Росія	Російська Федерація	Russian Federation	Москва	17075,40	Р	Ф (У)
31	Румунія	Румунія	Romania	Бухарест	238,39	Р	У
32	Сан-Маріно	Республіка Сан-Маріно	San Marino	Сан-Маріно	0,06	Р	У
33	Сербія	Республіка Сербія	Serbia	Белград	88,40	Р	У
34	Словачина	Словацька Республіка	Slovak Republic	Братислава	49,03	Р	У
35	Словенія	Республіка Словенія	Slovenia	Любляна	20,27	Р	У
36	Угорщина	Угорщина	Hungary	Будапешт	93,03	Р	У
37	Україна	Україна	Ukraine	Київ	603,70	Р	У
38	Фінляндія	Фінляндська Республіка	Finland	Гельсінкі	338,15	Р	У
39	Франція	Французька Республіка	France	Париж	543,97	Р	У
40	Хорватія	Республіка Хорватія	Croatia	Загреб	56,54	Р	У
41	Чехія	Чеська Республіка	Czech Republic	Прага	78,87	Р	У
42	Чорногорія	Республіка Чорногорія	Montenegro	Подгориця	13,80	Р	У
43	Швейцарія	Швейцарська Конфедерація	Switzerland	Берн	41,29	Р	Ф
44	Швеція	Королівство Швеція	Sweden	Стокгольм	449,96	М	У
Азія							
1	Азербайджан	Азербайджанська Республіка	Azerbaijan	Баку	86,60	Р	У

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Афганістан	Ісламська Держава Афганістан	Afghanistan	Кабул	652,23	P	У
3	Бангладеш	Народна Республіка Бангладеш	Bangladesh	Дакка	147,57	P	У
4	Бахрейн	Держава Бахрейн	Bahrain	Манама	0,71	M	У
5	Бруней	Держава Бруней-Даруссалам	Brunei Darussalam	Бандар-Сері-Бегаван	5,77	M	У
6	Бутан	Королівство Бутан	Bhutan	Тхімпху	47,00	M	У
7	В'єтнам	Соціалістична Республіка В'єтнам	Vietnam	Ханой	47,00	P	У
8	Вірменія	Республіка Вірменія	Armenia	Єреван	331,04	P	У
9	Грузія	Республіка Грузія	Georgia	Тбілісі	29,47	P	У
10	Ємен	Єменська Республіка	Yemen, Rep.	Сана	69,49	P	У
11	Ізраїль	Держава Ізраїль	Israel	Єрусалим	527,97	P	У
12	Індія	Республіка Індія	India	Нью-Делі	20,70	P	У
13	Індонезія	Республіка Індонезія	Indonesia	Джакарта	3287,26	P	Ф
14	Ірак	Республіка Ірак	Iraq	Багдад	1919,32	P	У
15	Іран	Ісламська Республіка Іран	Iran, Islamic Rep.	Тегеран	434,13	P	У
16	Йорданія	Йорданське Хашимітське Королівство	Jordan	Амман	1645,16	P	У
17	Казахстан	Республіка Казахстан	Kazakhstan	Нур-Султан	2724,90	P	У
18	Камбоджа	Королівство Камбоджа	Sambodia	Пномпень	181,04	M	У
19	Катар	Держава Катар	Qatar	Доха	11,44	M	У
20	Киргизстан	Киргизька Республіка	Kyrgyz Republic	Бишкек	198,50	P	У

1	2	3	4	5	6	7	8
21	Китай	Китайська Народна Республіка	China	Пекін	9537,59	Р	У
22	Кіпр	Республіка Кіпр	Cyprus	Нікосія	9,25	Р	У
23	Корея Південна	Республіка Корея	Korea, Rep.	Сеул	99,27	Р	У
24	Корея Північна	Корейська Народно-Демократична Республіка	Korea, Dem. Rep.	Пхеньян	122,76	Р	У
25	Кувейт	Держава Кувейт	Kuwait	Ель-Кувейт	17,82	М	У
26	Лаос	Лаоська Народно-Демократична Республіка	Lao PDR	В'єт'ян	236,80	Р	У
27	Ліван	Ліванська Республіка	Lebanon	Бейрут	10,40	Р	У
28	Малайзія	Федерація Малайзія	Malaysia	Путраджая	329,73	М	Ф
29	Мальдіви	Мальдівська Республіка	Maldives	Мале	0,30	Р	У
30	Монголія	Монголія	Mongolia	Улан-Батор	1566,50	Р	У
31	М'янма	Союз М'янма	Myanmar	Найп'їдо	676,58	Р	Ф
32	Непал	Королівство Непал	Nepal	Катманду	147,18	М	У
33	ОАЕ	Об'єднані Арабські Емірати	United Arab Emirates	Абу-Дабі	83,60	М	Ф
34	Оман	Султанат Оман	Oman	Маскат	309,50	М	У
35	Пакистан	Ісламська Республіка Пакистан	Pakistan	Ісламабад	796,10	Р	Ф
36	Саудівська Аравія	Королівство Саудівська Аравія	Saudi Arabia	Ер-Ріяд	2248,00	М	У
37	Сингапур	Республіка Сингапур	Singapore	Сингапур	0,65	Р	У

1	2	3	4	5	6	7	8
38	Сирія	Сирійська Арабська Республіка	Syrian Arab Republic	Дамаск	185,18	P	У
39	Тимор-Лешті (Східний Тимор)	Тимор-Лешті (Тимор-Лоросае)	Timor-Leste	Ділі	14,60	P	У
40	Тайвань ¹	Китайська Республіка	Taiwan	Тайбей	23,00	P	У
41	Таджикистан	Республіка Таджикистан	Tajikistan	Душанбе	143,10	P	У
42	Таїланд	Королівство Таїланд	Thailand	Банкок	513,12	M	У
43	Туреччина	Турецька Республіка	Turkey	Анкара	779,45	P	У
44	Туркменістан	Туркменістан	Turkmenistan	Ашгабат	488,00	P	У
45	Узбекистан	Республіка Узбекистан	Uzbekistan	Ташкент	447,40	P	У
46	Філіппіни	Республіка Філіппіни	Philippines	Маніла	300,08	P	У
47	Шрі-Ланка	Демократична Соціалістична Республіка Шрі-Ланка	Sri Lanka	Джаявар-денепура-Котте	65,61	P	У
48	Японія	Японія	Japan	Токіо	372,82	M	У
Африка							
1	Алжир	Алжирська Народна Демократична Республіка	Algeria	Алжир	2381,74	P	У
2	Ангола	Республіка Ангола	Angola	Луанда	1246,70	P	У
3	Бенін	Республіка Бенін	Benin	Порто-Ново	112,62	P	У
4	Ботсвана	Республіка Ботсвана	Botswana	Габороне	185,89	P	У

¹ Тайвань (Китайська Республіка) – фактично незалежна держава. 1971 р. Республіка Китай поступилася місцем в ООН Китайській Народній Республіці (КНР), відтоді велика частина світової спільноти офіційно визнають юрисдикцію КНР над Тайванем.

1	2	3	4	5	6	7	8
5	Буркіна	Буркіна-Фасо	Burkina Faso	Уагадугу	267,91	P	У
6	Бурунді	Республіка Бурунді	Burundi	Гітега	27,83	P	У
7	Габон	Габонська Республіка	Gabon	Лібревіль	267,67	P	У
8	Гамбія	Республіка Гамбія	The Gambia	Банджул	11,30	P	У
9	Гана	Республіка Гана	Ghana	Акра	238,53	P	У
10	Гвінея	Гвінейська Республіка	Guinea	Конакрі	245,86	P	У
11	Гвінея-Бісау	Республіка Гвінея-Бісау	Guinea-Bissau	Бісау	36,13	P	У
12	Джибуті	Республіка Джибуті	Djibouti	Джибуті	23,20	P	У
13	Екваторіальна Гвінея	Республіка Екваторіальна Гвінея	Equatorial Guinea	Малабо	28,05	P	У
14	Ерітрея	Держава Ерітрея	Eritrea	Асмера	121,14	P	У
15	Есватіні	Королівство Есватіні	Eswatini	Мбабане	17,36	M	У
16	Ефіопія	Федеративна Демократична Республіка Ефіопія	Ethiopia	Аддіс-Абеба	1127,10	P	Ф
17	Єгипет	Арабська Республіка Єгипет	Arab Rep. Egypt	Каір	1001,45	P	У
18	Замбія	Республіка Замбія	Zambia	Лусака	752,61	P	У
19	Зімбабве	Республіка Зімбабве	Zimbabwe	Хараре	390,75	P	У
20	Кабо-Верде	Республіка Кабо-Верде	Cape Verde	Прая	4,03	P	У
21	Камерун	Республіка Камерун	Cameroon	Яунде	475,44	P	У
22	Кенія	Республіка Кенія	Kenya	Найробі	582,65	P	У
23	Комори	Союз Коморських Островів	Comoros	Мороні	1,86	P	Ф
24	Конго (Браззавіль)	Республіка Конго	Congo, Rep.	Браззавіль	342,00	P	У

1	2	3	4	5	6	7	8
25	Конго (Кіншаса)	Демократична Республіка Конго	Songo, Dem. Rep.	Кіншаса	2344,89	P	У
26	Кот-д'Івуар	Республіка Кот-д'Івуар	Cote d'Ivoire	Ямусукро	320,76	P	У
27	Лесото	Королівство Лесото	Lesotho	Масеру	30,35	M	У
28	Ліберія	Республіка Ліберія	Liberia	Монровія	111,37	P	У
29	Лівія	Лівійська Республіка	Libya	Тріполі	1759,54	P	У
30	Маврикій	Республіка Маврікій	Mauritius	Порт-Луї	1,87	P	У
31	Мавританія	Ісламська Республіка Мавританія	Mauritania	Нуакшот	1030,70	P	У
32	Мадагаскар	Республіка Мадагаскар	Madagascar	Антананаріву	587,04	P	У
33	Малаві	Республіка Малаві	Malawi	Лілонгве	118,48	P	У
34	Малі	Республіка Малі	Mali	Бамако	1248,57	P	У
35	Марокко	Королівство Марокко	Morocco	Рабат	458,73	M	У
36	Мозамбік	Республіка Мозамбік	Mozambique	Мапуту	799,38	P	У
37	Намібія	Республіка Намібія	Namibia	Віндгук	824,12	P	У
38	Нігер	Республіка Нігер	Niger	Ніамей	1186,41	P	У
39	Нігерія	Федеративна Республіка Нігерія	Nigeria	Абуджа	923,77	P	Ф
40	Південна Африка	Республіка Південна Африка	South Africa	Преторія	1219,09	P	У
41	Південний Судан	Республіка Південний Судан	South Sudan	Джуба	640, 00	P	У
42	Руанда	Руандійська Республіка	Rwanda	Кігалі	26,34	P	У

1	2	3	4	5	6	7	8
43	Сан-Томе і Принсіпі	Демократична Республіка Сан-Томе і Принсіпі	Sao Tome and Principe	Сан-Томе	1,00	P	У
44	Сейшели	Республіка Сейшельські Острови	Seychelles	Вікторія	0,46	P	У
45	Сенегал	Республіка Сенегал	Senegal	Дакар	196,71	P	У
46	Сомалі	Сомалійська Демократична Республіка	Somalia	Могадишо	637,66	P	Ф
47	Судан	Республіка Судан	Sudan	Хартум	1886,07	P	У
48	Сьєрра-Леоне	Республіка Сьєрра-Леоне	Sierra Leone	Фритаун	71,74	P	У
49	Танзанія	Об'єднана Республіка Танзанія	Tanzania	Додома	945,09	P	У
50	Того	Тоголезька Республіка	Togo	Ломе	56,79	P	У
51	Туніс	Туніська Республіка	Tunisia	Туніс	164,15	P	У
52	Уганда	Республіка Уганда	Uganda	Кампала	241,04	P	У
53	Центральна Африка	Центрально-Африканська Республіка	Central African Republic	Бангі	622,44	P	У
54	Чад	Республіка Чад	Chad	Нджамена	1284,00	P	У

1	2	3	4	5	6	7	8
Північна Америка¹							
1	Багами	Співдружність Багамських Островів	The Bahamas	Нассау	13,94	P	У
2	Беліз	Беліз	Belize	Бельмопан	22,97	P	У
3	Гаїті	Республіка Гаїті	Haiti	Порт-о-Пренс	27,00	P	У
4	Гватемала	Республіка Гватемала	Guatemala	Гватемала	108,89	P	У
5	Гондурас	Республіка Гондурас	Honduras	Тегусігальпа	112,09	P	У
6	Домінікана	Домініканська Республіка	Dominican Republic	Санто-Домінго	48,44	P	У
7	Канада	Канада	Canada	Оттава	9970,61	P	Ф
8	Коста-Ріка	Республіка Коста-Ріка	Costa Rica	Сан-Хосе	51,10	P	У
9	Куба	Республіка Куба	Cuba	Гавана	110,86	P	У
10	Мексика	Мексиканські Сполучені Штати	Mexico	Мехіко	1958,20	P	Ф
11	Нікарагуа	Республіка Нікарагуа	Nicaragua	Манагуа	131,81	P	У
12	Панама	Республіка Панама	Panama	Панама	75,52	P	У
13	Сальвадор	Республіка Ель-Сальвадор	El Salvador	Сан-Сальвадор	21,04	P	У
14	США	Сполучені Штати Америки	United States	Вашингтон	9372,61	P	Ф
15	Ямайка	Ямайка	Jamaica	Кінгстон	10,99	P	У

¹ Географічною межею між державами Північної та Південної Америки у Карибському морі є протока Анегада, що розділяє Великі Анільські та Малі Анільські острови.

1	2	3	4	5	6	7	8
Південна Америка							
1	Антигуа і Барбуда	Антигуа і Барбуда	Antigua and Barbuda	Сент-Джонс	0,44	P	У
2	Аргентина	Аргентинська Республіка	Argentina	Буенос-Айрес	2780,09	P	Ф
3	Барбадос	Барбадос	Barbados	Бриджтаун	0,43	P	У
4	Болівія	Республіка Болівія (Багатонаціональна Держава Болівія)	Bolivia	Ла-Пас ¹	1098,58	P	У
5	Бразилія	Федеративна Республіка Бразилія	Brazil	Бразилія	8512,00	P	Ф
6	Венесуела	Боліварська Республіка Венесуела	Venezuela, RB	Каракас	912,05	P	Ф
7	Гайяна	Кооперативна Республіка Гайяна	Guayana	Джорджтаун	215,08	P	У
8	Гренада	Гренада	Grenada	Сент-Джорджес	0,34	P	У
9	Домініка	Співдружність Домініка	Dominica	Розо	0,75	P	У
10	Еквадор	Республіка Еквадор	Ecuador	Кіто	272,05	P	У
11	Колумбія	Республіка Колумбія	Colombia	Санта-Фе-де-Ботога	1141,75	P	У
12	Парагвай	Республіка Парагвай	Paraguay	Асунсьйон	406,75	P	У
13	Перу	Республіка Перу	Peru	Ліма	1285,22	P	У

¹ Офіційною столицею Болівії є місто Сукре, але фактичною – Ла-Пас (тут перебуває резиденція уряду).

1	2	3	4	5	6	7	8
14	Сент-Вінсент і Гренадини	Сент-Вінсент і Гренадини	St. Vincent and the Grenadines	Кінгстаун	0,34	Р	У
15	Сент-Кітс і Невіс	Федерація Сент-Крістофер і Невіс	St. Kitts and Nevis	Бастер	0,27	Р	Ф
16	Сент-Люсія	Сент-Люсія	St. Lucia	Кастрі	0,62	Р	У
17	Суринам	Республіка Суринам	Suriname	Парамарибо	163,82	Р	У
18	Тринідад і Тобаго	Республіка Тринідад і Тобаго	Trinidad and Tobago	Порт-оф-Спейн	5,13	Р	У
19	Уругвай	Східна республіка Уругвай	Uruguay	Монтевідео	176,22	Р	У
20	Чилі	Республіка Чилі	Chile	Сантьяго	756,10	Р	У
Австралія і Океанія							
1	Австралія	Австралійський Союз	Australia	Канберра	7682,30	Р	Ф
2	Вануату	Республіка Вануату	Vanuatu	Порт-Віла	12,19	Р	У
3	Кірібаті	Республіка Кірібаті	Kiribati	Байрікі	0,81	Р	У
4	Маршалли	Республіка Маршаллові Острови	Marshall Islands	Далап-Уліта-Дарріт	0,18	Р	У
5	Мікронезія	Федерація Штати Мікронезії	Micronesia, Fed. Sts.	Палікір	0,71	Р	Ф
6	Науру	Республіка Науру	Nauru	Ярен	0,02	Р	У
7	Нова Зеландія	Нова Зеландія	New Zealand	Веллінгтон	270,53	М	У
8	Палау	Республіка Палау	Palau	Мелекеок	0,49	Р	У
9	Папуа-Нова Гвінея	Незалежна Держава Папуа-Нова Гвінея	Papua New Guinea	Порт-Морсбі	462,84	Р	У

1	2	3	4	5	6	7	8
10	Самоа	Незалежна Держава Самоа	Samoa	Апіа	2,83	P	У
11	Соломони	Соломонові Острови	Solomon Islands	Хоніара	28,37	P	У
12	Тонга	Королівство Тонга	Tonga	Нукуалофа	0,75	M	У
13	Тувалу	Острови Тувалу	Tuvalu	Фунафуї	0,02	P	У
14	Фіджі	Республіка Фіджі	Fiji	Сува	18,27	P	У

Складено авторами

ЗАЛЕЖНІ КРАЇНИ І ТЕРИТОРІЇ

№ за пор.	Загальна назва країни	Офіційна назва	Державна суверен	Адміністративний центр	Площа, тис. км ²	Населення, млн осіб	Офіційний статус згідно законодавства країни-суверена (перелікування у переліку НСТ)
1	2	3	4	5	6	7	8
Європа							
1	Гібралтар	Гібралтар	Велика Британія	Гібралтар	0,006	0,03	Британська заморська територія* (НСТ)
2	<u>Фарери</u> ²	Фарерські Острови	Данія	Торсгавн	1,40	0,05	Автономна країна у складі Королівства Данії
Азія							
1	Чатос	Британська територія в Індійському океані	Велика Британія	Дієто-Гарсія	0,06	0,041	Британська заморська територія
Африка							
1	Майотта	Майотта	Франція	Мамудзу	0,37	0,21	заморський департамент**

¹ НСТ (немаюврядна територія) – країна, чи територія, яка перебуває у офіційному Переліку ООН з несаморядних територій (англ. *United Nations list of Non-Self-Governing Territories*).

* Назва „Британська заморська територія”, або „Заморська територія Сполученого королівства” (англ. *British overseas territory*) використовується з 2002 р., коли був прийнятий Закон про Британські Заморські території і замінила кол. Назву „Британські залежні території”. Це території, що перебувають під суверенітетом Великобританії, але не є її частиною (також відмінні від Коронних володінь – о. Герні, о. Джерсі у протоці Ла-Манш та о. Мен). Велика Британія має 13 територій із таким статусом, в тім числі незалежних.

² Країни із підкресленою назвою є автономними країнами у складі Королівства Данії (наприклад, *Фарерські Острови, Гренландія*), Королівства Нідерландів (*Аруба та ін.*), Французької Республіки (*Реуніон та ін.*) і до залежних країн фактично не належать

** Заморський департамент та регіон (фран. *département et région d'outre-mer, DOM*) – статус, наданий у 2003 р. заморським департаментам Франції. Майотта у 2003–2011 рр. мала статус заморської спільноти.

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Реюньйон	Реюньйон	Франція	Сен-Дені	2,51	0,82	заморський департамент
3	Острів Святої Олени (Сент-Гелена)	Острови Сент-Гелена, Вознесіння і Тристан-да-Кунья	Велика Британія	Джеймстаун	0,12		Британська заморська територія (НСТ)
Північна Америка							
1	Бермуди	Бермудські Острови (НСТ)	Велика Британія	Гамільтон	0,05	0,06	Британська заморська територія (НСТ)
2	Віргіні Американські	Віргінські Острови США (НСТ)	США	Шарлотта-Амалія	0,35		залежна територія США (НСТ)
3	Віргіні Британські	Британські Віргінські Острови (НСТ)	Велика Британія	Род-Таун	0,13		Британська заморська територія (НСТ)
4	Гренландія	Гренландія	Данія	Нуук (Готтоб)	2175,60	0,06	автономна країна у складі Королівства Данії
5	Каймани	Кайманові Острови (НСТ)	Велика Британія	Джорджтаун	0,26	0,05	Британська заморська територія (НСТ)
6	Пуерто-Рико	Співдружність Пуерто-Рико	США	Сан-Хуан	9,10	3,73	вільно приєднана до США країна
7	Сен-П'єр і Мікелон	Заморська спільнота Сен-П'єр і Мікелон	Франція	Сен-П'єр	0,24	0,006	заморська спільнота з особливим статусом*
8	Теркс і Кайкос	Острови Теркс і Кайкос (НСТ)	Велика Британія	Коберн-Таун	0,50	0,04	Британська заморська територія(НСТ)

1	2	3	4	5	6	7	8
Південна Америка							
1	Англія	Англія (НСТ)	Велика Британія	Валлі	0,09	0,02	Британська заморська територія(НСТ)
2	<u>Аруба</u>	Аруба	Нідерланди	Оранґстад	0,19	0,10	незалежна країна* у складі Королівства Нідерландів
3	<u>Гваделупа</u>	Гваделупа	Франція	Бас-Тер	1,71	0,40	заморський департамент
4	<u>Гвіана</u>	Гвіана	Франція	Каєнна	83,53	0,78	заморський департамент
5	<u>Кюрасао</u>	Кюрасао	Нідерланди	Віллемстад	0,47	0,22	незалежна країна у складі Королівства Нідерландів
6	<u>Мартініка</u>	Мартініка	Франція	Фор-де-Франс	1,13	0,40	заморський департамент
7	Монтсеррат	Монтсеррат (НСТ)	Велика Британія	Плімут	0,10	0,005	Британська заморська територія(НСТ)
8	Сен-Бартельмі (Сент-Барт)	Спільнота Сен-Бартельмі	Франція	Густваї	0,021	0,007	заморська спільнота
9	<u>Сен-Мартен Нідерландський</u>	Сінт-Мартен	Нідерланди	Філіпсбург	0,034	0,040	Незалежна країна у складі Королівства Нідерландів
10	Сен-Мартін Французький	Спільнота Сен-Мартін	Франція	Маріго	0,532	0,036	заморська спільнота
11	Фолкленди	Фолклендські Острови (НСТ)	Велика Британія	Порт-Стенлі	12,17	0,003	Британська заморська територія(НСТ)

* Заморська спільнота (фран. *collectivité d'outre-mer*, СОМ); та заморська спільнота із особливим статусом (*collectivité sui generis*) – статуси, що надані переважно заморським територіям Франції після конституційної реформи у Франції від березня 2003 р.

* „Незалежна країна” тут означає самокеровану країну зі значною автономією (*status aparte*) у міжнародному праві.

1	2	3	4	5	6	7	8
Океанія							
1	Американське Самоа	Американське Самоа (НСТ)	США	Паго-Паго	0,20	0,06	неінкорпорована територія США(НСТ)
1	Гуам	Гуам (НСТ)	США	Аганья	0,54	0,02	неінкорпорована територія(НСТ)
2	Кука	Острови Кука	Нова Зеландія	Аваруа	0,24	0,01	вільна асоціація з Новою Зеландією ¹
3	Маріані Північні	Співдружність Північні Маріанські Острови	США	Гарапан	0,48	0,05	неінкорпорована територія, вільно асоційована із США
4	Ніуе	Ніуе	Нова Зеландія	Алофі	0,26	0,001	вільна асоціація з Новою Зеландією
5	Нова Каледонія	Нова Каледонія (НСТ)	Франція	Нумеа	19,06	0,25	заморська спільнота з особливим статусом (НСТ)
6	Піткерн	Острови Піткерн, Гендерсон, Дюсі та Оено (НСТ)	Велика Британія	Адамстаун	0,047	0,007	Британська заморська територія(НСТ)
7	Французька Полінезія	Французька Полінезія (НСТ)	Франція	Папееге	4,00	0,27	заморська спільнота(НСТ)
9	Токелау	Токелау (НСТ)	Нова Зеландія	Факаофо	0,01	0,0014	– (НСТ)
10	Воллісі Футуна	Території Островів Воллісі Футуна	Франція	Мага-Уту	0,26	0,013	заморська спільнота

¹ Острови Кука з 1965 р. є самокерованим державним утворенням у співдружності з Новою Зеландією (як і Ніуе – з 1974 р.).

ЗАЛЕЖНІ ТЕРИТОРІЇ:

1. *Сен-Бартельмі* – заморська спільнота Франції, до якої належить однойменний острів й низка прилеглих островів Карибського моря.

2. *Сінт-Мартен* займає південну частину о. Св. Мартина (Сен-Мартен). До 10.12.2010 р. Сінт-Мартен був у складі Нідерландських Антильських островів.¹

3. *Сен-Мартін* займає північну частину о. Св. Мартина і низку прилеглих островців Карибського моря. Утворений 2007 р.; раніше входили до складу заморського департаменту Гваделупа.

4. *Нідерландські Карибські острови* (нід. Caribisch Nederland або острови BES) — Карибські острови, які мають статус муніципалітетів Нідерландів; це Бонайре, Сінт-Естатіус і Саба. Ці острови отримали теперішній статус після скасування Нідерландських Антильських островів 2010 р. і заселені 18 тис. мешканців і мають площу 328 км². Спеціальні муніципалітети виконують ті ж функції, що й нідерландські муніципалітети. Виконавча влада належить Раді керівників на чолі з віце-губернатором. Провідний демократичний орган — рада острову. Представник державних органів влади Бонера, Сінт-Естатіуса й Саби діє від імені островів в уряді Нідерландів.

НЕЗАСЕЛЕНІ ТЕРИТОРІЇ З ОСОБЛИВИМ СТАТУСОМ

Південна Джорджія та Південні Сандвічеві Острови (адміністративний центр – Грютвікен) як *Британська заморська територія*. Тубільного населення на островах немає, усе населення - Британський урядовий офіцер, заступник поштмейстера, науковці і службовці Британського Антарктичного загону на Пташиному острові і в столиці Кінг Едуард Поінт, також службовці музею в сусідньому Грютвікені. Тому, *Південну Джорджію та Південні Сандвічі вважати країною немає підстав*. Територія Південна Джорджія та Південні Сандвічеві Острови сформована 1985; до цього управлялась як частина Фолклендських Островів.

Кліппертон (Clipperton) — невеликий атол, заморська територія Франції з особливим статусом. До 21 лютого 2007 р. адміністративно належав до Французької Полінезії, проте зараз управляється безпосередньо урядом Франції.

Хронологія зміни столиць в окремих країнах світу

Місто	Країна	Рік одержання статусу столиці	Рік втрати статусу столиці	Місто, якому передані повноваження столиці
Абіджан	Кот-д'Івуар	1934	1983	Ямусукро
Алмати	Казахстан	1929	1998	Астана (Нур-Султан)
Аюттхайя	Сіам (Таїланд)	1350	1767	Бангкок (з 1782)
Бенгазі ¹	Лівія	1951	1975	Тріполі ¹
Бонн	Німеччина	1949	1994	Берлін
Дар-ес-Салам	Танзанія	1964	1993	Додома
Дуррес	Албанія	1912	1920	Тирана
Зомба	Малаві	1964	1974	Лілонгве
Калькутта	Індія	1773	1911	Делі (Нью-Делі)
Карачі	Пакистан	1947	1959	Равалпінді
Каунас	Литва	1919	1940	Вільнюс
Кесон-Сіті	Філіппіни	1948	1976	Маніла
Кіото	Японія	794	1868	Едо (Токіо)
Краків	Польща	XI ст.	XVI ст.	Варшава
Лагос	Нігерія	1960	1991	Абуджа
Марракеш	Марокко	XI ст.	XVII ст.	Рабат
Мельбурн	Австралія	1901	1927	Канберра
Монреаль	Канада	1844	1858	Оттава
Москва	Росія	2-га пол. XV ст.	1712	Санкт-Петербург
Нанкін	Китай	1927	1937	Чунцін
Нанкін	Китай	1946	1949	Пекін
Равалпінді ²	Пакистан	1960	1970	Ісламабад
Ріо-де-Жанейро	Бразилія	1763	1960	Бразилія
Санкт-Петербург	Росія	1712	1918	Москва
Стамбул	Туреччина	1453	1923	Анкара

1	2	3	4	5
Сукре ³	Болівія	1825	1898	Ла-Пас
Таїз ¹	Ємен	1918	1962	Сана ¹
Тель-Авів	Ізраїль	1947	1950	Єрусалим ⁴
Тоledo	Іспанія	1479	1561	Мадрид
Турку (Або)	Фінляндія	1809	1812	Гельсінкі
Філадельфія	США	1790	1800	Вашингтон
Коломбо	Шрі-Ланка	1972	1983	Шрі-Джая-варденапура-Котте (Котте)
Куала-Лумпур	Малайзія	1957	2005	Путраджая
Янгон	М'янма	1948	2006	Найп'їдо
Бужумбура	Бурунді	1962	2019	Гітега

¹ До 1975 р. Бенгазі, як і Тріполі, вважався столицею Лівії. Таїз, як і Сана, був столицею Ємену.

² Равалпінді був столицею тимчасово, на час спорудження нової столиці – Ісламабада.

³ Хоч уряд Болівії перебуває в Ла-Пасі, офіційною столицею країни є м. Сукре

⁴ У 1950 р. столицею Ізраїлю була проголошена західна частина Єрусалима. У 1980 р. весь Єрусалим проголошено столицею Ізраїлю. Проте більшість посольств розташовані у Тель-Авіві.

**Рейтинг країн із найбільшою площею
та кількістю населення**

№ з/п	Країна	Загальна площа, тис. км ²
1	Росія	17098.24
2	Канада	9984.67
3	Китай	9706.96
4	США	9372.61
5	Бразилія	8515.77
6	Австралія	7692.02
7	Індія	3287.59
8	Аргентина	2780.40
9	Казахстан	2724.90
10	Алжир	2381.74
11	ДР Конго	2344.86
	<i>Гренландія (Данія)</i>	2166.09
12	Саудівська Аравія	2149.69
13	Мексика	1964.38
14	Індонезія	1904.57
15	Судан	1886.07
16	Лівія	1759.54
17	Іран	1648.20
18	Монголія	1564.11
19	Перу	1285.22
20	Чад	1284.00
44	Україна	603.50

№ з/п	Країна	Населення, тис. осіб (2020)
1	Китай	1,439.32
2	Індія	1,380.00
3	США	331.00
4	Індонезія	273.52
5	Пакистан	220.89
6	Бразилія	212.56
7	Нігерія	206.14
8	Бангладеш	164.69
9	Росія	145.93
10	Мексика	128.93
11	Японія	126.48
12	Ефіопія	114.96
13	Філіппіни	109.58
14	Єгипет	102.33
15	В'єтнам	97.34
16	ДР Конго	89.56
17	Туреччина	84.34
18	Іран	83.99
19	Німеччина	83.78
20	Таїланд	69.80
35	Україна	43.73

**Рейтинг країн із найбільшою
кількістю островів**

№ з/п	Країна	Кількість островів	В тім числі к-сть незалюднених островів
1	Швеція	267,570	984
2	Норвегія	239,057	2,000
3	Фінляндія	178,947	780
4	Канада	52,455	
5	США	18,617	
6	Індонезія	17,508	6,000
7	Австралія	8,222	
8	Філіппіни	7,641	2,000
9	Китай	6,961	433
10	Японія	6,852	430
11	Греція	6,000	227
12	Чилі	5,919	2,324
13	Південна Корея	3,358	
14	Естонія	2,222	22
15	Індія	1,382	47
16	Росія	1,338	
17	Хорватія	1,244	48
18	Італія	808	
19	Мікронезія	607	65
20	Нова Зеландія	600	

Держава-архіпелаг - це позначення, що використовується для островних країн, які складаються з архіпелагу. Позначення юридично визначено Конвенцією ООН з морського права (UNCLOS). П'ять держав - Багамські Острови, Фіджі, Індонезія, Папуа-Нова Гвінея та Філіппіни - отримали визнання UNCLOS як архіпелагічні держави (1982). Держави-архіпелаги складаються з груп островів, які утворюють державу як єдине ціле, з островами та водами в межах базових ліній які розглядаються як внутрішні води цієї держави і підлягають її виключному суверенітету.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Ровенчак Іван Ілліч
Мамчур Ольга Ігорівна

ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО

Навчальний посібник

На обкладинці поміщено графічне зображення
вченого-географа Страбона

Комп'ютерний набір *О. І. Мамчур*
Верстання *Л. Семенович*

Формат 60x84/16.
Гарнітура Palatino Linotype.
Умовн. друк. арк. 6,51.
Наклад 50 прим.

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

Свідоцтво
про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.